

Til Miljøministeriet.
Email: hav@mim.dk.
Journalnummer 2023 - 9290

Hørings svar til

Høring af indsatsplanen for Danmarks Havstrategi II

Syv østjyske kommuner, Havsamarbejdet i Østjylland, sender hermed vores fælles svar til høring af Indsatsplan for Danmarks Havstrategi II og nye beskyttede havstrategiområder, som blev offentliggjort 28. september 2023.

Havsamarbejdet i Østjylland (herefter benævnt "vi") er et tværkommunalt samarbejde mellem Norddjurs, Syddjurs, Aarhus, Samsø, Odder, Horsens og Hedensted kommuner, der arbejder for kommunale initiativer, der kan forbedre havets tilstand, udvikle en mere bæredygtig brug af havet og øge de rekreative muligheder og værdier.

Havmiljøet har netop i denne tid stor bevågenhed, både i befolkningen, i medierne og hos politikere. Anledningen er umådelig trist – sjældent har der været så lidt liv i de danske havområder som i dag. Vi må erkende, at indsatsen til forbedring af havmiljøet har været helt utilstrækkelig. Derfor bør en ny og mere ambitiøs tilgang til varetagelse af naturhensynene til havs være afspejlet i indsatsplanen for Danmarks Havstrategi II (herefter benævnt "indsatsplanen").

Vi håber, at et øget samarbejde mellem kommunale partnerskaber og de statslige ministerier - kan bidrage til at styrke indsatsen for mere liv i havet.

Nærværende høringssvar kan ikke nå en politisk behandling i alle syv kommuner inden høringsfristen 20. december 2023. Høringssvaret indsendes således med forbehold for politisk godkendelse i alle syv kommuner.

Nedenfor fremgår vores fælles høringssvar. Det er opdelt i punktform, som senere uddybes.

Bilag 8 er reserveret til bemærkninger vedrørende lokale forhold i den enkelte kommune. Disse bemærkninger, samt det politisk godkendte høringssvar, vil blive eftersendt ultimo januar 2024.

På vegne af de syv østjyske kommuner

Torben Tran Ankjærø

Havmiljøkoordinator

Havsamarbejdet i Østjylland

Email: atto@aarhus.dk

Tlf. 23 47 50 51

Oversigt over høringsvarets synspunkter

Vores høringsvar består af en række bemærkninger til høringsudkastet til indsatsplanen, der efterfølgende er suppleret med uddybende bemærkninger.

1. Der bør udpeges to beskyttede havområder i den østjyske havregion.

1.1. Natura 2000 område nr. 194 Mejl Flak udpeges som strengt beskyttet havområde.

1.2. Udpegning af et nyt beskyttet Havstrategiområde med særligt fokus på beskyttelse af havbunden.

2. Havstrategien er ikke tilstrækkeligt "økosystembaseret"

2.1 Vi ønsker en mere ambitiøs indsats for genopretning af havbundes levesteder og vigtige arter for genopretning af balancen i havets fødekæder. Dette giver værdi gennem "økosystemtjenester".

2.2. Fisk ønskes inddraget i vurderingerne til Havstrategien med konkrete mål, og der efterlyses en mere ambitiøs indsats for at genoprette hjemmehørende fiskebestandene i Kattegat/Vestlige Østersø.

2.3. Den marine overvågning af miljøtilstand og arter bør øges.

2. Muslingskrab bør ophøre.

Vi anbefaler et stop for skrab af muslinger på havbunden i danske kystnære områder.

3. Større prioritering af plads til rekreativ udvikling og naturturisme

Vi ønsker en større prioritering af de rekreative aktiviteter, naturturisme og havmiljøets tilstand i indsatsplanen.

4. Regionale og lokale aktører skal have mulighed for at påvirke indholdet i indsatsplanen.

Vi ønsker i højere grad end i dag, at blive inddraget, som regional og lokal aktør, ved det videre arbejdet med indsatsplanen for Danmarks Havstrategi II.

Vi håber, at vores indspil vil blive taget i betragtning i den videre proces med at implementere Danmarks Havstrategi II. Et af Havsamarbejdets vigtigste indsatsområder er samarbejdet med statslige myndigheder, så vi sammen kan løfte den fælles og meget omfattende opgave at få bragt havet tilbage i god økologisk tilstand. Vi ser derfor frem til et tæt og godt samarbejde med Miljøministeriet om dette.

Uddybning af emnerne i høringsvaret:

1. Der bør udpeges to beskyttede havområder i den østjyske havregion.

1.1. Mejl Flak udpeges som strengt beskyttet område:

Området er af særligt biologisk værdi, og bør beskyttes bedre end i dag. Området er i dag omfattet af Natura 2000-beskyttelse, som kun vedrører udpegede arter og levesteder. Marsvin er beskyttet på udpegningsgrundlaget – og marsvinebestanden i de indre farvande er mere end halveret ifølge seneste opgørelse fra 2022. Årsagen kan skyldes mangel på føde (fisk).

Men fisk er ikke beskyttet i området, og der foregår fiskeri med faste redskaber inde i området, jf. kortbilag 2.

Andre påvirkninger på Mejl Flak:

Der har tidligere været udført råstofindvinding, og stenrevne er påvirket af tidligere stenfiskeri. Vi ønsker, at de tilbageværende biologiske værdier beskyttes bedre samt genoprettes i de kommende år. Der findes stadig intakte områder med stenrev fra istiden, og samlet set rummer området ved Mejl Flak noget af havregionens største biodiversitet med 57 algearter, 1 art blomsterplante og hele 160 dyrearter.

Udpegning af Mejl Flak som strengt beskyttet område vurderes at bidrage til bevarelse og udvikling af områdets store biologiske naturværdier.

1.2. Udpegning af et nyt beskyttet havstrategiområde med særlig fokus på havbunden:

Det ses af kortbilag 1, at der ikke er udpeget havstrategiområder ud for den centrale del af de østjyske kyster. Vi ønsker derfor, at der udpeges et nyt beskyttet havstrategiområde, som primært beskytter hele havbunden mod fysisk forstyrrelse. Havstrategiområderne udmærker sig i forhold til nuværende marine Natura 2000-områder, at de netop beskytter hele havbunden. Vi ønsker at indgå i dialog med Miljøministeriet om placering af et nyt større havstrategiområde ud for Havsamarbejdets syv østjyske kommuner, som tilgodeser lokale og regionale hensyn bedst muligt. Det er vigtigt, at et nyt havstrategiområde ikke hindrer eksisterende og planlagte større anlægsprojekter, som har en stor samfundsmæssig betydning og nødvendighed.

Kystnære havområder, der har en god og bæredygtig tilstand, er en vigtig direkte og indirekte faktor for livet i de kystnære kommuner. Havet og kysten er grobund for mange virksomheder og ildsjæle, og de aktiviteter, de igangsætter i vandkanten. Derfor er havets tilstand generelt og lokalt et fokusområde for kommunerne.

Biodiversiteten, herunder fiskebestandene, er særligt udfordret i de kystnære områder, og i særdeleshed langs de østjyske kyster. Det undrer os derfor, at der ikke er udpeget Havstrategiområder ud for den østjyske havregion i Kattegat og Vestlige Østersø.

Genopretning af fiskebestandene her særligt fladfisk, ål og torsk er af stor værdimæssig og økologisk betydning.

Et vigtigt redskab til at genoprette et robust økosystem med høj biologisk mangfoldighed, er beskyttede områder, hvor der er ro for menneskelige forstyrrelser. Dette vil styrke den marine

biodiversitet generelt, men særlig de mest sårbare arter, som har det svært under de nuværende forhold, hvor havet både er udsat for kemisk, biologisk og fysisk forstyrrelse af havbunden.

Flere organismer, herunder fisk som torsk og fladfisk, har et ungstadie på lavt vand i kystområder og rev samt sandbanker. Her er det særligt vigtigt, at der findes egnede levesteder til dem. Mange af disse arter migrerer også i løbet af deres livscyklus, og bliver hermed også afhængig af tilstanden i andre vandområder.

Vi kan ikke se, at Havstrategien tager højde for denne migration, hverken i udpegningen af beskyttede havområder eller ved forvaltningen af fiskeriet, herunder fiskeriet med bundslæbende redskaber.

Vi er meget bevidste om påvirkningen fra land til havet, og kommunerne har brugt mange ressourcer med vandplansindsatser som spildevandsrensning og omlægning til natur i ådalene gennem flere årtier. Set i lyset af, at havmiljøet er i den ringeste tilstand de sidste 20 år, trods diverse tiltag i vandområdeplan samt fiskeriforvaltningen, er det tydeligt, at hidtidige tiltag med regulering og brug af havet har været helt utilstrækkelig til at sikre et sundt havmiljø med høj biodiversitet, stærke fiskebestande og en havbund i god tilstand.

Derfor undrer det os, at der fra statens side ikke er taget flere fiskeri- og forvaltningsmæssige initiativer til genopretning af de kystnære fiskebestande. Hertil vil de beskyttede havstrategiområder kunne bruges som et planmæssigt og forvaltningsmæssigt værktøj.

Med flere havstrategiområder i de indre danske farvande, herunder i Kattegat/Vestlige Østersø, vil et sammenhængende netværk af beskyttede havområder kunne blive udbygget og understøtte de allerede udpegede områder. I dette netværk vil flere organismer som torsk og fladfisk kunne gennemføre deres livscyklus uden at blive fanget/påvirket betydeligt, og hvor havbunden er beskyttet mod fysisk forstyrrelse fra bl.a. bundslæbende redskaber, råstofindvinding og klappning.

De østjyske kommuner ser derfor et behov for, at der udpeges beskyttede og strengt beskyttede havområder i Kattegat/Vestlige Østersø, da presset fra menneskelige aktiviteter er stort i netop det område. Vi har tidligere i 2023 fremsendt forslag til to nye beskyttede havområder i Kattegat/Vestlige Østersø til Erhvervs- og Miljøministeren, og anmoder om, at de implementeres i "Udpegnings af beskyttede havstrategiområder"

For yderligere uddybning henvises til skrivelse af d. 15.05.2023 til Erhvervsminister Morten Bødskov (Bilag 6).

2. Havstrategien er ikke tilstrækkeligt "økosystembaseret".

2.1. Vi ønsker en mere ambitiøs indsats for genopretning af havbundens levesteder og vigtige arter for genopretning af balancen i havets fødekæder.

Der mangler konkrete mål for genopretning af den marine natur. Dette er afgørende for tilstrækkelig prioritering af ressourcer til denne meget store opgave.

2.2. Fisk ønskes inddraget i vurderingerne til Havstrategien med konkrete mål, og der efterlyses en mere ambitiøs indsats for at genoprette hjemmehørende fiskebestandene i Kattegat/Vestlige Østersø.

Fiskebestande og samspillet med fiskeri har stor betydning for- og kan forårsage store forandringer i havets økosystem. Men fiskeriforvaltningen i Danmark har indtil nu ikke lykket med at sikre stærke fiskebestande generelt – så det er indlysende, at der er behov for ny helhedstænkning med udgangspunkt i økosystemets mange aspekter.

Nedenfor angives en nærmere forklaring af den økosystem-baserede forvaltning af havet:

Alle led i økosystemet og fødekæderne skal indtænkes i det nationale arbejde med at opnå god tilstand i havet.

Et økosystem er et stort og dynamisk samspil mellem planter, dyr, mikroorganismer og det naturlige miljø, der fungerer sammen som en enhed i balance, og er afhængige af hinanden. Havet er ét stort økosystem. Det vil sige, at alle levende organismer lever side om side og påvirker hinanden. Indenfor biologien taler man ofte om *balancen i et økosystem*, og det er ofte i forbindelse med, at balancen er forstyrret i større eller mindre grad. Et økosystem er en dynamisk størrelse, der hele tiden reagerer på forandringer i omgivelserne.

Som udpræget "Øhavs-nation", er kyst- og havnaturen Danmarks et af de vigtigste bidrag til klodens samlede biodiversitet, og derfor er der også en stor forpligtigelse til at sikre denne.

Når der i Havstrategien foretages en afvejning af interesser, er det vigtigt at inkludere de såkaldte økosystemtjenester, som et velfungerende og robust hav leverer:

- **Lagring af kulstof.**

Her spiller ålegræs en særlig rolle, da flere undersøgelser har vist, at der kan lagres meget store mængder kulstof i ålegræssets rodnet.

- **Omsætning og lagring af næringsstoffer i havbund og planter**

Det er vigtigt at reducere fysisk forstyrrelse af havbunden, da næringsstoffer der ophvirvles i vandet, bliver genaktiveret og kan bidrage til øget algevækst og deraf potentielt iltsvind, hvor de ellers allerede er deponerede og passivt bundet i havbunden.

- **Naturlig kystbeskyttelse.**

Kystnære stenrev kan være med til at sikre kysten mod havets kræfter. Dermed kan de også reducere behovet for sandfodring, der ofte er en tilbagevendende aktivitet og udgift. Dermed kan man spare havnaturen for den fysiske, biologiske og kemiske forstyrrelse, der følger af sandfodring.

Havsamarbejdet mener, at Staten ^{COB}bør ^{COB}gøre det lettere og mere økonomisk fordelagtigt for kommunerne at kystsikre via multifunktionelle stenrev, som netop giver en lang række økosystem tjenester i form af flere fisk og højere biodiversitet, foruden en mere selvforstærkende kystbeskyttelse.

- **Mere ambitiøs indsats for at genoprette fiskebestandene i Kattegat/Vestlige Østersø.**

Vi ønsker en stor naturlig produktion af fisk til det rekreative og erhvervsmæssige fiskeri samt til at sikre balancen i forhold til andre arter i fødekæden (krabber, hummer, søstjerner, mv.). Bl.a. anbefales større inddragelse af effekten af fiskenes rovdyr og bundslæbende fiskeredskaber på økosystemet. Udover ny udpegning af beskyttede områder, opfordrer vi til en mere ambitiøs indsats for at genoprette fiskebestandene i Kattegat/Vestlige Østersø. Ikke mindst fordi de er væsentlige for havets samlede miljøtilstand, og de udgør en væsentlig værdi for kommunerne, ikke mindst rekreativt¹.

Fiskeriet er en vigtig del af den østjyske kultur og tidligere også økonomien, men mange fiskearter er truede enten på grund af ødelagte levesteder, iltsvind, historisk stor fiskeridødelighed og nu også høj naturlig dødelighed. Derved er fiskeriet også truet, både som erhverv og rekreativt. Havsamarbejdet i Østjylland arbejder med en omlægning af muslingefiskeriet, så skrab på bunden i de kystnære områder helt udfases. Vi er meget optagede af, at Havstrategiens indsatsplan også indeholder ambitiøse tiltag, der kan fremme bæredygtigt fiskeri, reducere bifangst og skabe bedre levesteder for fiskene, fx gennem nye stenrev og muslingebanker.

Genopretning af balancen mellem rovdyr og byttedyr i havets økosystem:

Manglen på fisk i de indre danske farvande betyder, at der opstår en stor ubalance. Bestandene af fiskenes byttedyr krabber og søstjerner er for store, og de kan påvirke ålegræs samt muslingebanker negativt.

Der er derfor behov for at sætte ind, hvor vi kan være med til at genskabe større balance i fødekæden. For at genskabe stærke kystnære fiskebestande kan det ifølge førende forskere fra Danmarks Tekniske Universitet (DTU) være nødvendigt at regulere kystfiskenes rovdyr som skarv i en årrække, indtil der er opnået en bedre balance i fødekæden.

¹REGIONAL HAVPLANLÆGNING I DET VESTLIGE KATTEGAT – NATUR-, ERHVERVS- OG SAMFUNDSMÆSSIGE FORHOLD OG SCENARIER, AU, m.fl., 2020. <https://dce2.au.dk/pub/SR403.pdf>

Ubalancen består i, at fiskene lever under et ekstremt pres, da der både er iltsvind og dårlige skjul pga. mangel på ålegræs, fortsat fiskeri, samt fortsat nettofjernelse af levesteder ved skrab af muslinger og stedvis indvinding af råstoffer.

Samtidig er fiskenes største naturlige fjender fredet.

Resultatet er ifølge DTU, at mange kystnære fiskebestande ikke kan genskabes, før presset fra rovdirene er mindre.

Vi vurderer derfor, at en bedre beskyttelse af fiskebestandene i sig selv, kan være en forudsætning for deres genopretning. Havstrategiens "økosystembaserede tilgang" bør derfor inkludere muligheden for i perioder at regulere antallet af skarv, hvis der er forskningsmæssigt belæg for at dette er nødvendigt for genopretning af visse kystnære fiskebestande.

2.3. Den marine overvågning af miljøtilstand og arter bør øges.

Helt generelt er der skåret meget ned på overvågningen af vores marine miljø siden amterne blev nedlagt. Dette har betydet, at vi i dag har et ringere overblik over tilstanden og den tidlige udvikling på lokalt niveau. Det betyder også, at kommunerne ofte mangler lokale data om havets tilstand, når der skal udføres projekter med nye stenrev eller udplantes ålegræs.

Vi opfordrer derfor staten til at øge overvågning af havets tilstand og arter, herunder antallet af målestationer, hvor disse er tyndt besat – eksempelvis med flere iltmålinger langs kysten.

I projekt Sund Vejle Fjord har de eksempelvis målt kritisk iltsvind på lavt vand i lange perioder, som ikke blev registreret af det nationale overvågningsprogram, hvis målestationen ligger midt i vandområdet på dybere vand.

Der mangler konkrete miljømål for fisk:

Danmark har valgt at god økologisk tilstand i kystområderne (i vandområdeplanerne) ikke skal inkludere et konkret mål for fiskene. Hovedparten af andre EU-lande har modsat valgt et konkret mål for fiskenes tilstand i de kystnære områder.

Konsekvensen af den danske beslutning er, at der ikke måles på mængden af fisk, samspillet mellem kyst og åbne havområder og hvor i fiskenes livscyklus, vi taber dem. Dette anser vi for en hovedårsagerne til, at det er gået så galt for fiskene.

Fiskene anses for en ressource, der uden reel beskyttelse, er blevet overudnyttet. Samtidig er fiskenes nøglerolle i økosystemet blevet undervurderet i forvaltningen af havets samlede tilstand og balance.

Resultatet ser vi i dag. Torskene og fladfiskene er stort set forsvundet fra de kystnære områder.

Vi opfordrer derfor staten til at tilrettelægge et bedre overvågningsprogram for vores mest udsatte fiskebestande, så vi i fremtiden får et bedre vidensgrundlag til genopretningen af bestandene og balancen i havet.

Miljøstyrelsen har gennem mange år indsamlet data om vores farvandes tilstand.

Vi savner en oversigt over presfaktorer, udvikling i miljøtilstanden og handlemuligheder for hvert enkelt vandområde eller lokal havregion. Dette er meget vigtigt for de kommende års genopretningsindsats, så både kommunale, statslige og private midler bruges mest effektivt til at opnå så stor miljøgevinst som muligt.

Havstrategiens miljømål:

Vi støtter op om konkrete og målbare miljømål, der giver en klar retning og gør det lettere at vurdere, om vores forvaltning understøtter processen frem mod opnåelse af målene for god tilstand i havet.

Men miljømål 6.1 til 6.10 er ganske ukonkrete og utilstrækkelige til at vende havets krise. Vi støtter, at staten i fremtiden registrerer udstrækningen af fysisk tab og forstyrrelse af havbunden, så dette fremover kan bruges til at planlægge for, hvor stor en del af havbunden, vi tillader hhv. påvirket, tabt og bevaret i god tilstand.

Vi ser frem til at miljømålenes tærskelværdier fastsættes snarest, så der kan indsættes de rette indsatser. Vi bemærker i den forbindelse, at Havstrategien beskriver på s. 80, at "biodiversiteten på havbunden i 2030 vil ikke forventes at være på et niveau, der er foreneligt med en god miljøtilstand for hovedparten af havbundstyperne. Trods eksisterende indsatser, som sikrer reduktion af forstyrrelse på havbunden lokalt for visse habitattyper, er der ikke sikkerhed for, at det samlede omfanget vil være på et niveau, der er foreneligt med en god miljøtilstand uden yderligere indsatser."

Det fremgår således tydeligt at Havstrategiens indsatsprogram, at den hidtidige forvaltning og beskyttelse af havets liv og havbunden, har været utilstrækkelig til at sikre god tilstand og bevaringsstatus for udvalgte arter og levestederne i havet.

Vi opfordrer derfor til, at miljømålene og indsatserne tilpasses og præciseres, så mål og indsatser vurderes tilstrækkelige til at sikre god tilstand i havet for alle Havstrategiens måleparametre.

3. Muslingskrab bør ophøre.

Vi anbefaler et stop for skrab af muslinger på havbunden i vores kystnære områder.

Som det er anført i ovenstående punkter, har muslingskrab (faktisk alle bundskrabende redskaber) en negativ påvirkning på økosystemet. Muslingskrab er dog det bundslæbende fiskeredskab, som udøver den største påvirkning i de kystnære områder. Ved skrab af naturlige banker, fjernes den fungerende levende bund af muslinger, skjul til fiskeyngel, og der kan frigives næringsstoffer, særligt fosfor, svarende til samme størrelsesorden som tilførslen fra hele oplandet². Herudover er det vist, at ålegræsset har sværere ved at genindvandre i områder med muslingskrab³. Det foreslås derfor, at muslingskrab udfases, og evt. erstattes af havhaver eller lignende, samt som angivet under pkt. 1, at der udpeges beskyttede områder.

Baggrund

Muslingefiskerne fisker typisk efter blåmuslinger som fødevare til mennesker og bruger tunge skrabere med metalramme og net langs havbunden. Det fjerner således de muslinger, der ellers kunne have hjulpet med at rense vores næringsholdige fjordvand. Samtidig hindrer det en udbredelse af det iltproducerende ålegræs, der både binder næringsstoffer og CO² i rodnettet. Når jernskraberne river havbunden op, hvirvles næringsstoffer op i vandet, bunddyrssamfundene ændres væsentligt og samtidig havbundens naturlige evne til at tilbageholde og omsætte næringsstoffer⁴. Dermed bidrager muslingskrab til at forværre problemerne med alger i næringsbelastede fjorde.

Gode levesteder for en bred vifte af dyr og planter er en stor mangel i de kystnære områder, da der mangler ålegræs, fast bund samt muslingebanker. Muslingskrab bidrager til tab af levesteder ved opfiskning af tomme muslingskaller samt sten. Resultatet er et stort samlet tab, både af biodiversitet, samt fiskenes rekreative og kommercielle værdi. Derudover har et sundt havmiljø med mange forskellige arter også en stor værdi i sig selv.

² Marianne Holmer, Nick Ahrensberg & Niels Peter Jørgensen (2003) Impacts of mussel dredging on sediment phosphorus dynamics in a eutrophic Danish fjord, *Chemistry and Ecology*, 19:5, 343-361, DOI: 10.1080/02757540310001596708

³ Krause-Jensen D, Duarte CM, Sand-Jensen K, Carstensen J. Century-long records reveal shifting challenges to seagrass recovery. *Glob Change Biol.* 2020;00:1–13. <https://doi.org/10.1111/gcb.15440>

⁴ Timmermann, K., Christensen, J., Sveegaard, S., Hansen, F. T., Teilmann, J., Larsen, M. M., Jepsen, N., & Hansen, J. W. (2022). Miljøtilstand og presfaktorer i Lillebælt. DTU Aqua. DTU Aqua-rapport No. 404-2022

4. Større prioritering af plads til rekreativ udvikling og naturturisme

Vi ønsker en større prioritering af de rekreative aktiviteter, naturturisme og havmiljøets tilstand i indsatsplanen.

Havet er en stor attraktion og ressource for både borgere og turister i den østjyske region, og det bidrager til sundhed, livskvalitet og bæredygtig vækst lokalt. Havsamarbejdet i Østjylland har igangsat flere projekter, der fremmer det blå friluftsliv, kystturismen og bæredygtig dyrkning af havets frugter. Et godt eksempel er det rekreative fiskeri, der kan udgøre en betydelig indtjening, ikke mindst set i lyset af, at det er en aktivitet, der udføres over hele året, og dermed strækker turistsæsonen længere end en typisk sommer. Dette er vist ved ex. Havørred Fyn projektet, hvor kommunernes investering i Havørred Fyn på 4 millioner om året giver en årlig meromsætning på over 55 millioner kroner, ligesom havørredprojektet har skabt omkring 40 fuldtidsstillinger. Dette er alene målt på én fiskeart, hvor der er en tilstrækkeligt stor fiskebestand.

Økonomisk værdi af kystturisme og rekreative muligheder:

Historisk har der været landet op mod 15.000 tons torsk/år i Kattegat i 1970'erne til en nutidsværdi på ca. 140 mio. kr. Torskebestanden er nu kollapsede, og i 2019 landede fiskerne kun ca. 1 % af dette, svarende til 140 tons torsk til en værdi af 1,3 mio. kr. De samlede landinger af fisk i Vestlige Kattegat udgjorde skønsmæssigt 617 tons, svarende til en værdi af ca. 24 mio. kr.

Til sammenligning udgør omsætningen i kystturisme 2,7 mia. kr. alene i den østjyske havregion⁵. Tallene indikerer vigtigheden af at prioritere opnåelse af en attraktiv havnatur for turisterne. I det ligger der også en styrket indsats for genopretning af fiskebestandene, da der her ligger store samfundsmæssige gevinster, særligt for kystturismen. Derudover kommer aktiviteter som badning, dykning, snorkling, rekreativt fiskeri, surfing, sejlads, tanghøst, lokal bosætning og meget mere.

Vi opfordrer til, at Havstrategiens indsatsplanen anerkender og understøtter disse og lignende initiativer, som også via naturgenoprettende tiltag kan have positive effekter på havets biodiversitet og økosystemer. De gode forudsætninger for kystturismen bør prioriteres på lige fod med andre klassiske erhverv.

⁵ REGIONAL HAVPLANLÆGNING I DET VESTLIGE KATTEGAT – NATUR-, ERHVERVS- OG SAMFUNDSMÆSSIGE FORHOLD OG SCENARIER, AU, m.fl., 2020. <https://dce2.au.dk/pub/SR403.pdf>

5. Der ønskes en større inddragelse af de regionale og lokale aktører i udarbejdelsen af indsatsplanen for Danmarks Havstrategi II

Vi savner en større inddragelse af de regionale og lokale aktører generelt, og særligt i udpegingen af de beskyttede havstrategiområder.

En høringsfrist på 12 uger, reducerer inddragelsen af kommunerne, da vi ikke kan nå både teknisk og politisk behandling af et høringssvar. Optimalt set vil det kræve minimum 6 måneder at få udarbejdet og behandlet et fagligt og politisk velfunderet høringssvar fra større tværkommunale organisationer.

Vi anmoder samtidig, som kystkommuner, om at komme på statens høringsliste til Havstrategiens og Havplanens høringer og bekendtgørelser.

Havsamarbejdet i Østjylland har i maj henvendt sig til henholdsvis Erhvervs- og Miljøministeren med forslag til nye beskyttede områder i den østjyske del af Kattegat, men disse forslag er ikke blevet taget med i indsatsplanen. Vi mener, det er vigtigt at sikre en balance mellem beskyttelse og benyttelse af havet, som tager hensyn til de lokale naturværdier, erhvervsinteresser og rekreative potentialer. Vi håber således fortsat, at vores ønske til nye beskyttede havområder (jf. Bilag 2), kan komme i betragtning i den videre proces for udpeging af flere beskyttede områder.

I lyset af havets nuværende tilstand, er samarbejde mellem regionale og nationale aktører utrolig vigtigt. Vi ser derfor frem til en øget videns- og erfaringsudveksling, samt synergi mellem lokal interessevaretagelse og udformning af den nationale forvaltning af havet.

På vegne af de syv kommuner - Havsamarbejdet i Østjylland

Bilag til høringsvaret:

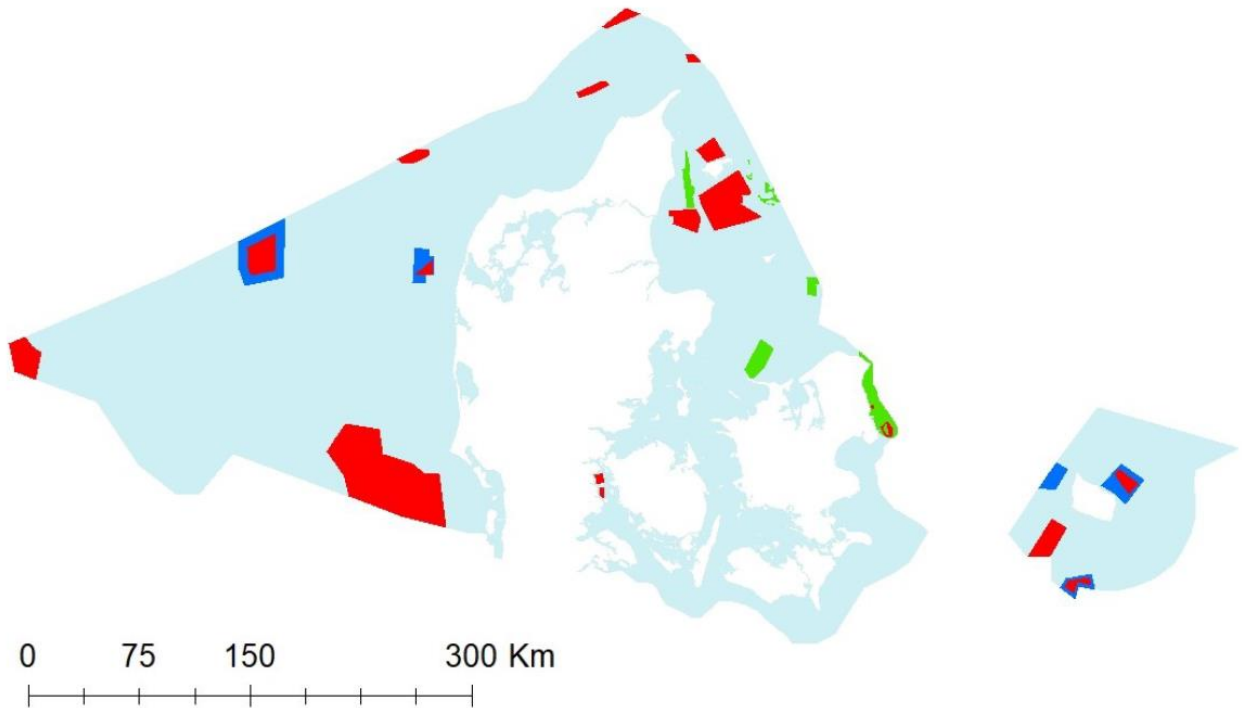
- 1) Kort over Miljøministeriets forslag til Havstrategiområder og strengt beskyttede havområder
- 2) Kort A og B over Havsamarbejdets forslag til nyt strengt beskyttet havområde
- 3) Havsamarbejdets Kommisorium
- 4) Rapport: REGIONAL HAVPLANLÆGNING I DET VESTLIGE KATTEGAT – NATUR-, ERHVERVS- OG SAMFUNDSMÆSSIGE FORHOLD OG SCENARIER, AU, m.fl., 2020. LINK: <https://dce2.au.dk/pub/SR403.pdf>
- 5) Kort over arealpåvirkning af erhvervsfiskeriaktiviteter i Danmark 2015-2019
- 6) Brev af 15. maj 2023 til Erhvervsminister Morten Bødskov vedr. udpegning af nye beskyttede områder
- 7) Havsamarbejdets høringsvar til Havplanen 2020
- 8) Bemærkninger fra de enkelte kommuner vedrørende lokale forhold (eftersendes ultimo januar 2024)

Bilag 1

Kort over Miljøministeriets forslag til Havstrategiområder og Strengt Beskyttede Havområder.

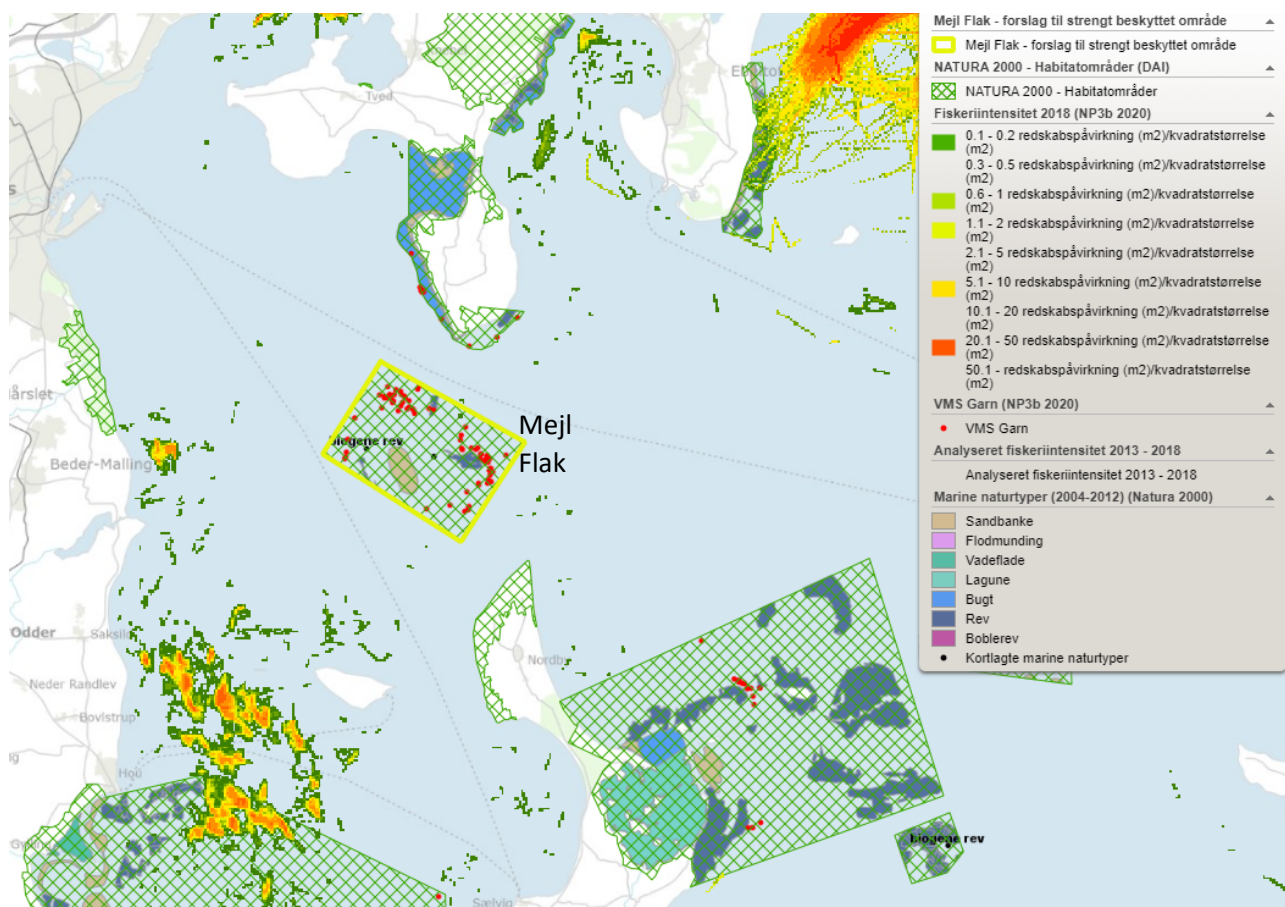
Kortet viser tydeligt, at netværket mangler udpegninger i sydlige Kattegat/Vestlige Østersø.

- Nye strengt beskyttede havstrategiområder
- Nye almindeligt beskyttede havstrategiområder
- Eksisterende havstrategiområder

Bilag 2

Kort over Havsamarbejdets forslag til nyt strengt beskyttet havområde.

Billedtekst: Områder øst for Aarhus.

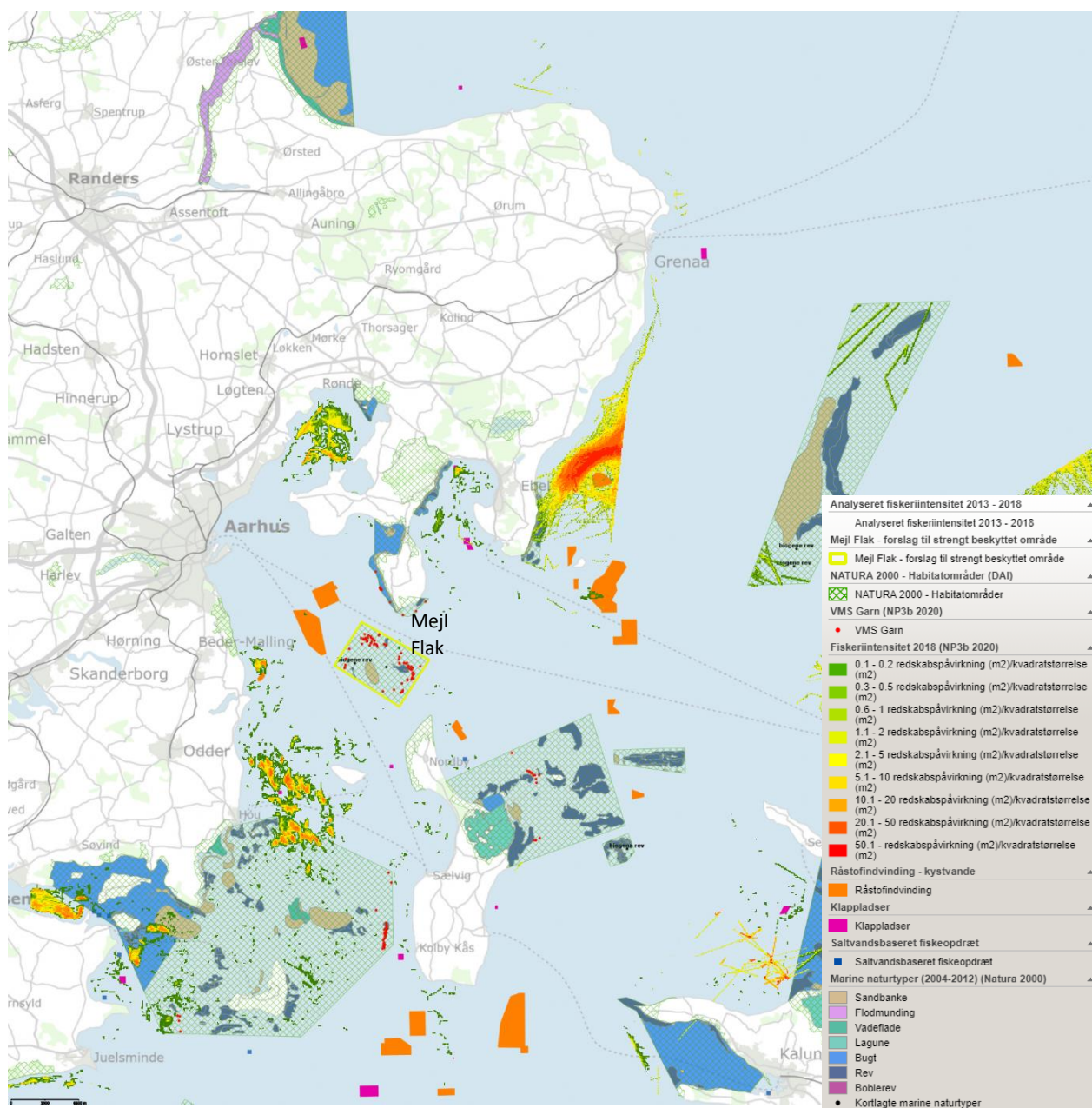
Gul markering: Mejl Flak. Eksisterende N2000 område. Vi ønsker området udpeget som strengt beskyttet område.

Røde prikker: Det ses, at der på Mejl Flak foregår en del fiskeri med garn i perioden 2013-2018. En streng beskyttelse af Mejl Flak vil give bedre beskyttelse af fiskebestanden i området, hvor særligt torsk og fladfisk er fåtallige.

Udover Mejl Flak, så foreslår Havsamarbejdet at vi i samarbejde med Miljøministeriet udpeger et nyt beskyttet havstrategiområde med særligt fokus på bedre beskyttelse af havbunden mod fysisk påvirkning.

Bilag 2a

Kort over væsentlige marine aktiviteter og Havsamarbejdets forslag til nyt strengt beskyttet havområde

Billedtekst: Forslag til beskyttede områder sydøst for Aarhus.

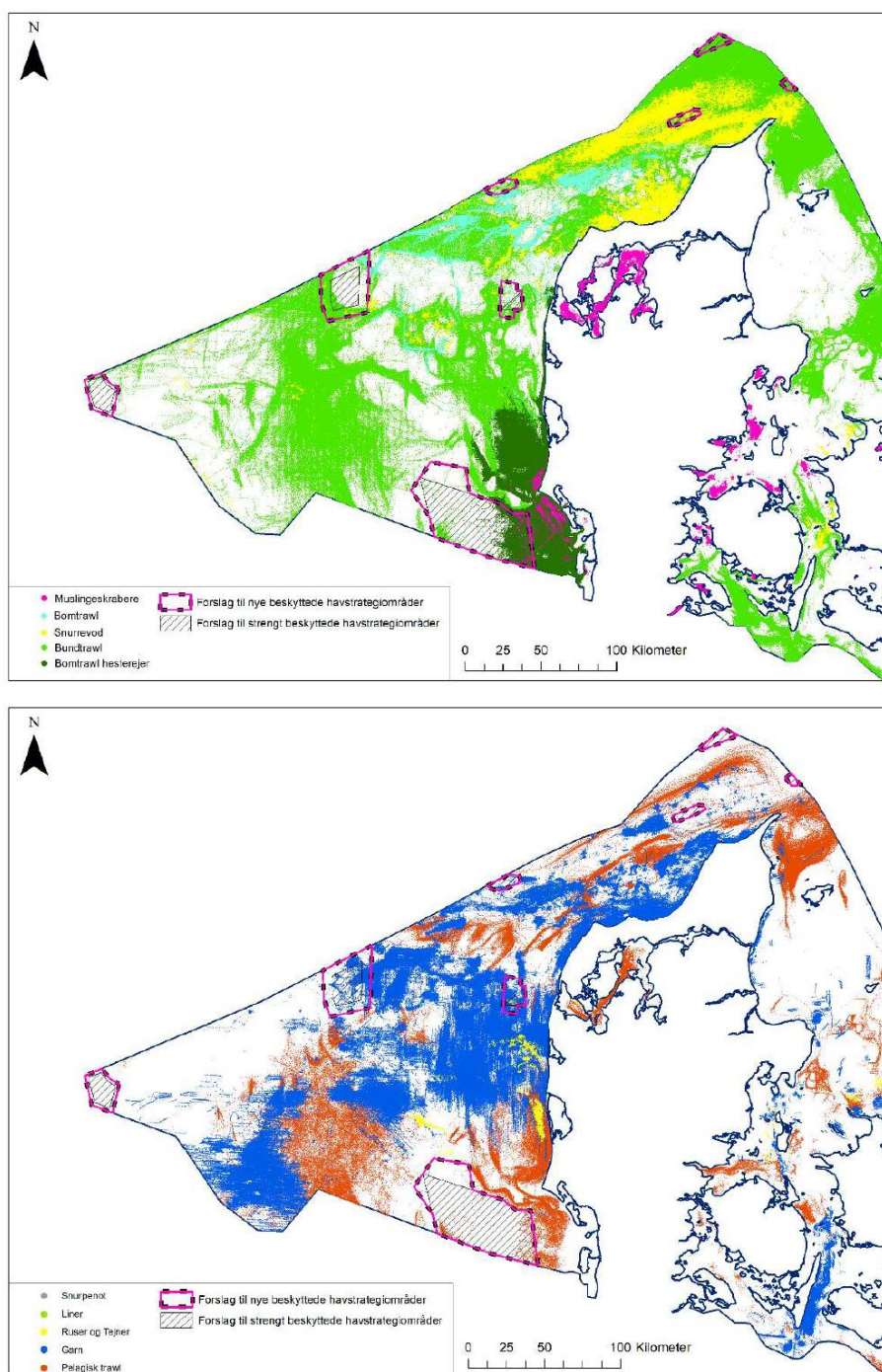
Gul markering: Mejl Flak. Eksisterende N2000 område. Vi ønsker området udpeget som strengt beskyttet område.

Eksisterende aktiviteter i området er vist på kortet, herunder fiskeri med bundslæbende og faste redskaber, områder til råstofindvinding, klappladser, samt havbrug. Der gøres opmærksom på, at temaet fiskeriintensitet kun dækker de kystnære arealer, som er målsat i vandområdeplanen. Fiskeri i de åbne dele af Kattegat er ikke med på kortet.

Bilag 5

Kort over arealpåvirkning af erhvervsfiskeriaktiviteter i Danmark 2015-2019

(Kilde: Miljøministeriets rapport over "Nye beskyttede havstrategiområder i Nordsøen og Bornholm")

Figur 6.1. Oversigt over hhv. dansk bundfiskeri og dansk pelagisk fiskeri i Nordsøen i 2015-19 opgjort på fiskerityper.

Kommissorium: Samarbejde om forbedring af havmiljøet i den østjyske del af Kattegat

9. august 2022
Side 1 af 14

På baggrund af et politisk ønske fra en række borgmestre har en arbejdsgruppe med repræsentanter for Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder og Horsens kommuner gennem forsommeren 2022 udarbejdet følgende kommissorium for et tværkommunalt samarbejde om at øge biodiversiteten og naturtilstanden i den østjyske del af Kattegat.

1. Baggrund, idé og motivation

Den østjyske del af Kattegat rummer store naturværdier og potentialer og repræsenterer således en central og vigtig del af den østjyske natur. Dertil kommer store rekreative og turismemæssige perspektiver.

Havet kender og respekterer ikke kommunegrænser, så store forbedringer af forholdene i havet kræver bredt forankrede indsatser. Et tværkommunalt samarbejde om forbedringer af forholdene i havet vil kunne skabe resultater, synergier og tiltrække både lokal, regional og national interesse fra ministerier, styrelser, fonde, vidensinstitutioner, interesseorganisationer og mange andre.

Derfor går Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder og Horsens kommuner nu sammen om et tværkommunalt samarbejde om at øge biodiversiteten og naturtilstanden i den østjyske del af Kattegat. Her er det vigtigt at pointere, at de deraf afledte projekter og indsatser ikke er opgaver, som deltagerkommunerne er forpligtet til at løse i anden sammenhæng, men skal ses som et udtryk for kommunernes ambition om i fællesskab at yde en ekstra indsats for at forbedre det trængte havmiljø. Det fysiske område for samarbejdet defineres af de deltagende kommuners interesseområder – herunder de østjyske fjorde, kystområder, havområder m.m.

Intentionen er at skabe et fast og stærkt samarbejdsforum, der koordinerer indsatser og investeringer, arbejder strategisk med at varetage deltagerkommunernes interesser i havets miljøtilstand og skaber en platform for dialog med andre myndigheder om nationale rammer for havmiljøet og dets biodiversitet og rekreative anvendelse. Det tværkommunale samarbejde skal dertil identificere og udvikle synergierne mellem private aktører, offentlige aktører og NGO'er og ad den vej styrke handlingsrummet både lokalt og regionalt. Arbejdet vil desuden have fokus på at understøtte tiltag, som samtidigt bidrager til at forbedre rammerne for rekreative aktiviteter, "det blå friluftsliv" og bæredygtig erhvervsudvikling - herunder kystturismen.

Samarbejdet skal ikke ses som konkurrerende i forhold til allerede eksisterende initiativer, men vil skabe merværdi og hæve ambitionerne i

BORGMESTERENS AFDELING

Sekretariat, Erhverv og
Kommunikation
Aarhus Kommune

**Borgmester- og
Ledelsessekretariat**
Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

Direkte telefon: 23 81 49 89

Direkte e-mail:
miksta@aarhus.dk

Sagsbehandler:
Mikkel Staffensen

arbejdet for havmiljøet. Med andre ord vil vi sammen gå forrest i kampen for at styrke den blå del af Danmark, dele vores viden og trække på brede samarbejder – til gavn for både østjyderne og hele Danmarks havmiljø.

9. august 2022
Side 2 af 14

2. Formål

For de østjyske kommuner, der grænser ud til Kattegat, har samspillet mellem land og hav, havets tilstand, natur, miljø og bæredygtighed stor betydning for både identitet, bosætning, fritid, rekreative aktiviteter, virksomheder og den fortsatte udvikling.

Ved at forbedre havmiljøets tilstand sikres desuden en større CO₂-lagring, robustheden over for klimaforandringerne styrkes, og så er et velfungerende havmiljø det bedste og billigste virkemiddel til at reducere de negative effekter på livet i havet, som klimaforandringerne uundgåeligt vil bringe med sig. Dertil er kystturismen helt central for værdiskabelsen og den fortsatte udvikling i de kystnære dele af Østjylland.

Havmiljøet i Kattegat er sårbart, følsomt og udfordret. Derfor skal det passes godt på nu og i fremtiden. Det kræver indsats, der sikrer, at vi opnår god miljøtilstand i havets økosystemer - samtidig med at vi finder en bæredygtig måde at udnytte havets ressourcer og skaber gode rammer for rekreative aktiviteter.

Formålet med samarbejdet er derfor at fremme et sundt havmiljø i den østjyske del af Kattegat, alt imens rekreative aktiviteter, friluftsliv, bæredygtig erhvervsudvikling og lignende understøttes i højst mulig grad.

3. Succeskriterier og nytteværdi

Samarbejdets succes afhænger først og fremmest af, hvorvidt havmiljøet i den østjyske del af Kattegat forbedres. Dermed lægger det sig ovenpå allerede eksisterende indsats fra både kommuner, organisationer, nationale myndigheder, frivillige og mange andre.

Skal samarbejdet være succesfuldt, skal det således tilføje værdi til allerede eksisterende indsats eller skabe nye veje til et bedre havmiljø. Samtidig kan samarbejdets projekter få afledte gavnlige effekter for bl.a. bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter og rammerne for "det blå friluftsliv".

Først og fremmest skal samarbejdet derfor:

- Bidrage til forbedringen af havmiljøet i den østjyske del af Kattegat.

Dertil er det ønsket, at samarbejdet:

- Skaber synergieffekter med og mellem både eksisterende og nye indsats

9. august 2022
Side 3 af 14

- Medvirker til at skabe kritisk masse i forhold til inddragelsen af vidensinstitutioner, fonde og regionale og nationale aktører for på den måde at skabe rammer for vidensdeling, forskning og større investeringer i havmiljøet
- Formidler resultater til den brede befolkning og øger bevidstheden og dialogen om havet og havmiljøets udfordringer og potentialer
- Inddrager lokale aktører og borgere i både idéudviklingen og udførelsen
- Understøtter bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter, forretningsudvikling og forbedrede rammer for friluftsliv.

3.1 Samarbejdets overordnede målsætning

Samlet set skal samarbejdet bidrage til, at naturtilstanden i den østjyske del af Kattegat forbedres, og den naturlige økologiske balance genoprettes. Herved sikres både et bedre havmiljø - og de potentielle rekreative anvendelser bliver markant forbedret, da forbedret naturtilstand og klarere vand giver bedre oplevelser, hvad enten man befinder sig på, over eller under havoverfladen.

Med samarbejdet ønskes derfor resultater som:

- Forøget biodiversitet og genopretning af den økologiske balance langs kysterne
- Reduceret miljøpåvirkning af vandmiljøet fra landsiden – herunder næringsstoffer fra land og by
- Renere og klarere vand med mere ålegræs i havområdet
- Styrket formidling af naturværdierne under overfladen – og af sammenhængene i havet
- Nye samarbejds- og snitflader og et større fælles vidensgrundlag i arbejdet for et bedre havmiljø

4. Arbejdsområder og leverancer

Samarbejdet arbejder i to spor: fælles strategiske indsatser og projekter til gavn for havmiljøet.

Dermed vil samarbejdet både danne ramme om fælles interessevaretagelse og fundraising, medvirke til at realisere synergieffekter og koble nye og eksisterende projekter med målet om at skabe kritisk masse i forhold til inddragelsen af vidensinstitutioner, fonde og regionale og nationale aktører.

Samtidig har samarbejdet et mere praktisk fokus på forbedring af havmiljøet gennem facilitering og koordinering af indsatser, udpegning af nye fælles projektmuligheder og via samarbejde med andre aktører.

9. august 2022

Side 4 af 14

4.1 Fælles strategiske indsatser

Gennem et formaliseret samarbejde om forbedring af havmiljøet i den østjyske del af Kattegat styrkes kommunernes strategiske muligheder. Det gælder eksempelvis i forhold til at rejse økonomi til projekter hos fonde og via puljer, hvor bred opbakning, kritisk masse og tydelige formål er afgørende.

Med samarbejdets store geografi styrkes også mulighederne for mere struktureret interessevaretagelse og en højere grad af samspil med andre aktører på området - herunder både private, regionale og nationale aktører (se afsnit 5.4). Dertil skaber samarbejdet mulighed for et bredere strategisk perspektiv på fælles rekreative værdier og bæredygtig kystturisme (se afsnit 8).

4.2 Projektudvælgelse og kvalitet

Samarbejdets hovedformål er at bidrage til forbedringen af havmiljøet i den østjyske del af Kattegat. Det kræver indsatser og projekter, der gør en reel forskel for naturtilstanden og den økologiske balance i havet. Derfor skal samarbejdet være omdrejningspunktet for fælles projekter af høj kvalitet. Det kan være projekter såsom:

- Plantning af ålegræs og projekter, der øger vandets klarhed, så ålegræs kan vokse på større vanddybde
- Genetablering eller etablering af nye stenrev med overskudssten fra byggeprojekter, marker eller fra granitbrud
- Etablering af smoltrev, der beskytter imod rovdyr, når bl.a. ørreder forlader vandløb og svømmer ud i havet
- Opsætning af fiskebørnehaver/biohuts
- Etablering af muslingebanker
- Begrænsning af fiskeri med bundslæbende redskaber (trawl og muslingeskraber)
- Begrænsning af kvælstof- og fosforudledninger fra land
- Etablering af fiskereservater
- Opfiskning af krabber for at genoprette den naturlige økologiske balance
- Udsætning af fiskeyngel
- Dyrkning og høst af tang

Flere af denne type projekter og indsatser har typisk en mere lokal karakter, mens samarbejdet spænder over en større geografi. Derfor skal udvælgelsen af projekter tage udgangspunkt i, at:

- Projektet bidrager med størst mulig effekt i forhold til projektets økonomi og ressourcer

Derudover spiller følgende (ikke vægtede) kriterier ind i udvælgelsen af projekter:

9. august 2022
Side 5 af 14

- Projektet inddrager lokale borgere og øger det generelle vidensniveau om havet og havmiljøets udfordringer og potentialer
- Projektet forventes at kunne opnå støtte fra fonde, puljer m.v.
- Projektet bidrager til bæredygtig innovation, forskning og nytænkning
- Projektet inddrager regionale og nationale aktører
- Projektet understøtter rekreative aktiviteter, "det blå friluftsliv" og/eller bæredygtig erhvervsudvikling, herunder kystturisme

Det forventes, at projekterne i forlængelse heraf arbejder med klare målsætninger og, over tid, har en geografisk spredning, der nogenlunde er tilsvarende de involverede kommuners havområder.

5. Organisering, økonomi og samarbejdspartnere

Samarbejdet forankres i et konsortium bestående af Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder og Horsens kommuner. Ønsker andre aktører at støtte eller deltage i samarbejdet som en del af konsortiet, afklares det løbende, hvorvidt de indgår som støttende partner, økonomisk partner, videnspartner eller i en fjerde rolle.

Konsortiet har formål, succeskriterier, arbejdsområder og leverancer som beskrevet herover, og de seks kommuner indgår alle som økonomiske partnere. Det er **XXX** Kommune, der har den overordnede projektlederrolle i konsortiet, mens projektlederrollen i de enkelte projekter afklares fra gang til gang på baggrund af blandt andet projektets karakter og geografi. På den måde ønskes en klar rollefordeling i samarbejdet, mens der sikres fleksibilitet i forhold til de enkelte projekter.

Kommunernes økonomiske udgangspunkt er anderledes end tidligere år, idet særligt begrænsningen af anlægsmidler gør sig gældende i denne sammenhæng. Derfor er der udarbejdet en model, hvor samarbejdet primære bidrag er ansættelsen af en projektkoordinator, der skal medvirke til at realisere synergier, fælles fundraising, udpege nye fælles projektmuligheder og styrke indsatsen for havmiljøet på tværs af de deltagende partnere. Ønsker partnerne over tid at skruer endnu mere op for samarbejdet og ambitionerne bag, skitseres i afsnit 9 fremtidige udviklingsmuligheder.

5.1. Projektkoordinatorens funktion

Det vigtigste element i samarbejdet er ansættelsen af en projektkoordinator, der kan sikre koordinationen på tværs af kommuner og andre aktører, være ansvarlig for fondsansøgninger, følge op på fremdrift i de enkelte projekter, pleje eksisterende og sikre nye samarbejdspartnere m.m.

9. august 2022

Side 6 af 14

Projektkoordinatoren ansættes i projektleder-kommunen, men får en mere flydende funktion, hvor kendskabet til de enkelte kommuners projekter og rammer blandt andet sikres ved, at projektkoordinatoren løbende bydes indenfor, danner relationer og fysisk er til stede hos de involverede partnere.

5.2 Konsortiets beslutningsprocesser og struktur

Konsortiet organiseres med en styregruppe bestående af de seks kommuners natur- og miljøchefer. Styregruppen betjenes af den ansatte projektkoordinator. Styregruppen kan nedsætte arbejdsgrupper med eksterne medlemmer efter behov og fastsætter selv antallet af møder.

Herunder fungerer en projektgruppe med en repræsentant fra hver af konsortiemedlemmerne. Projektgruppen betjenes af den ansatte projektkoordinator, varetager - sammen med projektkoordinatoren – den daglige projektkoordination på tværs og er ansvarlig for udarbejdelsen af projektforslag til styregruppen.

Det er styregruppen, der er ansvarlig for udvælgelsen, organisering og fordelingen af roller på de enkelte projekter. Projektkoordinatoren er ikke i udgangspunktet projektleder på de enkelte projekter, men tilbyder sparring, hjælp til koordinering m.m., så fokus på det koordinerende og strategiske arbejde holdes i fokus.

5.3 Økonomi

Konsortiets økonomiske partnere bidrager med et årligt kontingent. Kontingenterne gøres afhængigt af kommunernes størrelse, således de reguleres efter kommunernes antal indbyggere.

Eksterne aktører kan støtte konsortiet uden at indgå i organiseringen eller træde ind i konsortiet efter aftale med styregruppen. De samlede kontingenter og evt. støtte fra eksterne aktører udgør i udgangspunktet konsortiets budget.

Derudover forpligter den enkelte partner i konsortiet sig til at levere medarbejdertid og -ressourcer ind i samarbejdet i en grad, der både sikrer, at samarbejdet bliver velfungerende, og at de enkelte projekter kan gennemføres effektivt. Samtidig vil de deltagende kommuner skulle levere ressourcer til de projekter, der iværksættes i kommunen, da projekter på havet ikke i udgangspunktet er finansierede i dag.

Ved større projekter sikres økonomi (i det nødvendige omfang) i de berørte områder gennem byrådsbeslutninger eller budgetprocessen i de kommuner, der indgår i projektet, hvilket også er med til at sikre projekternes lokale politiske legitimitet.

9. august 2022
Side 7 af 14

Økonomisk fokuseres samarbejdet derfor i udgangspunktet på ansættelsen af en projektkoordinator, arbejdet med vidensdeling, på at skabe synergieffekter med og mellem både eksisterende og nye indsatser samt på at skabe kritisk masse i forhold til inddragelsen af vidensinstitutioner, fonde og regionale og nationale aktører.

Til formålet afsættes 625.000 kr. om året. De er tiltænkt til løn til projektkoordinatoren, udgifter til transport, rammesætning og udvikling af samarbejdet samt til uforudsete udgifter. Er der midler i overskud eller tilføres midler fra andre og nye partnere, råder styregruppen over dem med frihed til prioriteringer m.v. inden for de fastsatte kriterier, arbejdsområder og leverancer (se afsnit 4).

Fordelingsnøgle

Indbyggertal i 2022		Udgifter pr. kommune pr. år	
Aarhus	355.238	Aarhus	398.450,43 kr.
Samsø	3.716	Samsø	4.168,03 kr.
Norddjurs	36.921	Norddjurs	41.412,20 kr.
Syddjurs	43.596	Syddjurs	48.899,17 kr.
Odder	23.304	Odder	26.138,78 kr.
Horsens	94.443	Horsens	105.931,39 kr.
I alt	557.218	I alt	625.000,00 kr.

5.4 Potentielle samarbejdspartnere

Konsortiet har en lang række potentielle samarbejdspartnere. Her kan blandt andet nævnes:

- Relevante ministerier og statslige styrelser samt Region Midtjylland
- Forsknings- og uddannelsesinstitutioner
- Interesseorganisationer, herunder grønne organisationer og erhvervsorganisationer
- Foreninger, fonde og private virksomheder

Det er projektkoordinatoren og styregruppens opgave løbende at identificere potentielle faste samarbejdspartnere og invitere dem ind i samarbejdet. Samtidig er det projektkoordinatoren og projektgruppens opgave at identificere potentielle samarbejdspartnere på de enkelte projekter og præsentere en plan for inddragelsen heraf i projektforslag til styregruppen. Ved gennemførelsen af de enkelte projekter afhænger ansvaret for

inddragelsen af samarbejdspartnere af projektets organisering, som er bestemt af styregruppen jf. afsnit 5.

9. august 2022
Side 8 af 14

6. Borgerinddragelse

Der er ingen tvivl om, at havmiljøets tilstand er et voksende tema hos danskerne, og at konsortiets arbejde vil blive mødt med interesse. Den interesse skal bruges aktivt gennem inddragelse og kommunikation.

Derfor skal projekter under konsortiet i videst mulig grad følges af inddragelsesaktiviteter før, under og efter projektets udførelse. Både for at skabe interesse om projekterne, sikre de bedst mulige lokale løsninger, oplyse om havmiljøets udfordringer og for at opnå større ejerskab til hele visionen bag samarbejdet hos berørte borgere og interessenter.

I det arbejde forventes den ansatte projektkoordinator at kunne sikre sammenhæng og skabe rammer for udveksling af gode løsninger og erfaringer, levere sparring og lignende.

7. Snitflader til andre myndigheder, indsatser, mål og projekter

Samarbejdet spiller ind i en række eksisterende indsatser, strategier, mål og projekter. Det gælder alt fra klimaplaner, bosætningsstrategier og naturparker til frivillige indsatser, national planlægning og lokale vandråd. Derfor vil det – i samarbejde med styregruppen og projektgruppen – være en af den ansatte projektkoordinators første opgaver at identificere relevante snitflader, herunder til andre myndigheder og opgaver, samt potentielle samarbejdspartnere.

Et helt oplagt eksempel og en klar potentiel samarbejdspartner er Danmarks Sportsfiskerforbunds *'Projekt Kysthjælper'*, hvor Danmarks Sportsfiskerforbund er projektleder for fire lokalt forankrede projekter i henholdsvis Limfjorden, Århus Bugten, Horsens Fjord og ved Assens. Projektet er støttet økonomisk af VELUX FONDEN og inddrager bl.a. Århus Universitet, Syddansk Universitet, DTU Aqua og NGO'er som Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet.

I samarbejdets relation til andre indsatser, strategier, mål og projekter er det desuden vigtigt at nævne, at samarbejdet ikke beskriver en dogmatisk tilgang til arbejdet med havmiljø. Dermed går samarbejdet ikke forud for øvrige udviklingsarbejder og -projekter på eller i nærhed af havet. Det skal derimod ses som et fælles udtryk for en ambition om at opnå god miljøtilstand i havets økosystemer i sammenhæng med kommunernes øvrige opgaver.

8. Turisme og rekreative værdier

Som beskrevet tidligere i kommissoriet rummer den østjyske del af Kattegat både store naturværdier og store rekreative og turismemæssige perspektiver.

Derfor er det integreret i samarbejdet, at det skal have en mere strategisk tilgang til, og afsøge mulighederne for at understøtte, bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter, forretningsudvikling og forbedrede rammer for “det blå friluftsliv”.

Det kræver en organisatorisk kobling til områdernes destinationsselskaber VisitAarhus og Destination Kystlandet (og derigennem organisationer som Dansk Kyst- og Naturturisme), kommunernes fritids- og kulturafdelinger og i særlige tilfælde til andre aktører inden for erhvervsudvikling og erhverv, der berøres af projekterne.

På det strategiske plan er det styregruppen og projektkoordinatorens opgave at sikre koblingerne, mens det er projektkoordinatoren og projektgruppens opgave at identificere de enkelte projekter, hvor yderligere inddragelse i både planlægning, eksekvering og evaluering vil være værdifuld og kan gøres gældende.

9. Fremtidige udviklingsmuligheder

I den foreslåede model for samarbejdets organisering fokuseres på ansættelsen af en projektkoordinator og derigennem arbejdet med vidensdeling, synergieffekter og på at skabe kritisk masse i forhold til inddragelsen af vidensinstitutioner, fonde og regionale og nationale aktører. Modsat er der ingen eller få midler til facilitering og formidling – og ingen frie (anlægs)midler, der kan indgå i projekter og fondsansøgninger.

Er der på sigt et politisk eller administrativt ønske om at videreudvikle samarbejdet, følger her to modeller, der kan indgå i overvejelserne.

Formidling- og faciliteringsmodellen

I 'Formidlings- og faciliteringsmodellen' suppleres ansættelsen af en projektkoordinator med midler til formidling og facilitering. Dermed bliver samarbejdet i stand til at lægge ekstra lag på projekter, der allerede fungerer eller er på vej hos kommunerne og andre aktører.

Med modellen sikres mulighed for i højere grad at formidle resultater i den brede befolkning og øge bevidstheden og dialogen om havet og havmiljøets udfordringer og potentialer, inddrage lokale aktører og borgere i både idéudviklingen og udførelsen og understøtte bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter, forretningsudvikling og forbedrede rammer for friluftsliv.

9. august 2022

Side 9 af 14

Der er således tale om en styrkelse af kernen i samarbejdet suppleret med flere formidlings- og faciliteringsmuligheder, men fortsat uden frie (anlægs)midler, der kan indgå direkte i projekter og fondsansøgninger.

9. august 2022
Side 10 af 14

Forventet budget for samarbejdet i denne form vil være 1-1,5 mio. kr.

Projektmodellen

I 'Projektmodellen' hæves ambitionsniveauet i forhold til igangsætningen af nye projekter i regi af samarbejdet, mens der fortsat er midler til formidling og facilitering.

Her øges det økonomiske udgangspunkt for samarbejdet markant, således samarbejdet i sig selv kan være medfinansierende på projekter. Det kan tjene to formål:

1. Det binder midler i samarbejdet og giver dermed øget incitament til netop at samarbejde om projekter på tværs af kommunerne
2. Det sikrer et stærkere grundlag i dialogen med andre økonomiske partnere, da der er større økonomisk troværdighed bag visioner og ambitioner. Det gør sig bl.a. gældende i forbindelse med fondsansøgninger, hvor der samtidig kan stilles sikkerhed for dele af medfinansieringen af projekter (da fonde oftest finansiere en %-del af projekter af denne art).

'Projektmodellen' er således udtryk for et mærkbart højere ambitionsniveau, hvor fordelene fra de to første modeller kobles med investeringsmuligheder, der kan sætte handling bag ordene. Samtidig kan økonomien i modellen skaleres op, hvis det er ønsket hos partnerne.

Forventet budget for samarbejdet i denne form vil være +3 mio. kr.

10. Tidsplan

Nedenstående er den forventede tidsplan for det videre arbejde med at afdække rammerne for samarbejdet, rolleafklaring, etablering, lancering og opstart.

	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb
Administrativ godkendelse af kommissorium							
Sagsfremstilling/budgetforhandlinger 2022 (reservation af midler)							
Afklaring ift. projektlederrolle m.m.							
Borgmestermøde med indgåelse af endelig aftale							
Etablering af konsortium							

Lancering af samarbejde							
Ansættelse af projektkoordinator							
Opstart af samarbejde							

9. august 2022
Side 11 af 14

Det videre forløb indledes i august/september med administrativ godkendelse af kommissoriet i de involverede kommuner.

Herefter følger i september/oktober sagsfremstilling i byråd eller udvalg, som skal sikre opbakning og økonomi til samarbejdet. Alternativt kan etableringen af samarbejdet indgå i budgetforhandlingerne. Til begge dele er lavet fælles tekstudkast (se bilag bagerst i dokumentet). Efterfølgende afklares det, hvilken kommune, der skal være projektlederkommune i samarbejdet.

Når godkendelse, rolleafklaring, opbakning og økonomi er på plads, afholdes et borgmestermøde i oktober/november, hvor en endelig aftale indgås og samarbejdet kan lanceres offentligt.

Herefter etableres konsortiet og ansættelsesproceduren omkring den nye projektkoordinator igangsættes (inkl. nærmere afklaring af dennes arbejdsform m.v.).

Når en projektkoordinator er fundet, kan samarbejdet opstartes primo 2023.

11. Kommunikation

For at sikre ejerskab til samarbejdet er det centralt at skabe en fælles kernefortælling og sikre løbende kommunikation om projekter, havmiljøets tilstand og udvikling, indhentning af input, inddragelsesaktiviteter m.m.

I kernefortællingen skal der ud over havmiljøet tages udgangspunkt i de mange historier, der findes i den østjyske del af Kattegat, herunder den store kulturhistorie, de rekreative muligheder og de unikke fortællinger som eksempelvis koblingen til Tolkiens stednavne fra Ringenes Herre.

Samtidig er det et vigtigt element i samarbejdet, at det formidler resultater i den brede befolkning og øger bevidstheden og dialogen om havet og havmiljøets udfordringer og potentialer – og ikke mindst inddrager lokale aktører og borgere i projekterne. Her spiller kommunikation en væsentlig rolle og skal være med til at skabe den merværdi, som samarbejdet skal tilføre arbejdet med havmiljøet i den østjyske del af Kattegat.

Den overordnede kommunikationsindsats og -strategi koordineres og initieres fra XXX Kommune, der har den overordnede projektlederrolle i konsortiet og er ansættelsessted for den nye projektkoordinator. Det vil dog

ske med opbakning fra kommunikationsafdelinger i de andre kommuner, der forpligter sig til at afsætte ressourcer til opgaven.

9. august 2022
Side 12 af 14

Dertil bør det løbende overvejes, hvorvidt der skal nedsættes kommunikationsfølgegrupper ved større tværkommunale projekter.

12. Politisk afrapportering og løbende evaluering

Samarbejdet leverer en årlig skriftlig orientering til de forskellige kommuners naturudvalg. Herefter er det op til den enkelte kommune, om orientering også skal behandles i byrådet.

Samarbejdet etableres i udgangspunktet for tre år, hvorefter det evalueres samlet og i de enkelte kommuner med henblik på at sikre en ny tværkommunal aftale om samarbejdets fremtid.

BILAG

9. august 2022

Side 13 af 14

Sagsresumé

Havmiljøet i Kattegat er sårbart, følsomt og udfordret. Derfor skal det passes godt på nu og i fremtiden. Det kræver indsats, der sikrer, at vi opnår god miljøtilstand i havets økosystemer - samtidig med at vi finder en bæredygtig måde at udnytte havets ressourcer og skaber gode rammer for aktiviteter. Oveni rummer den østjyske del af Kattegat store naturværdier og potentialer og repræsenterer således en central og vigtig del af den østjyske natur. Dertil kommer store rekreative og turismemæssige perspektiver.

Havet kender og respekterer ikke kommunegrænser, så forbedringer af forholdene i havet kræver bredt forankrede indsats. Af den grund går Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder og Horsens Kommuner sammen i et tværkommunalt samarbejde med det formål at øge biodiversiteten og øge naturtilstanden i den østjyske del af Kattegat. Formålet med samarbejdet er således at fremme et sundt havmiljø i den østjyske del af Kattegat, alt imens rekreative aktiviteter, friluftsliv, bæredygtig erhvervsudvikling og lignende understøttes i højst mulig grad.

Samarbejdet skal ikke ses som konkurrerende i forhold til allerede eksisterende initiativer, men vil skabe merværdi og hæve ambitionerne i arbejdet for havmiljøet. Intentionen er at skabe et fast og stærkt samarbejdsforum, der koordinerer indsats og investeringer og arbejder strategisk med at varetage deltagerkommunernes interesser i havets miljøtilstand. Det tværkommunale samarbejde skal dertil identificere og udvikle synergierne mellem private aktører, offentlige aktører og NGO'er og ad den vej styrke handlingsrummet både lokalt og regionalt. Arbejdet vil desuden have fokus på at understøtte tiltag, som samtidigt bidrager til at forbedre rammerne for rekreative aktiviteter, "det blå friluftsliv" og bæredygtig erhvervsudvikling - herunder kystturismen.

Der er derfor udarbejdet en model, hvor samarbejdet indledes med ansættelsen af en projektkoordinator, der skal medvirke til at realisere synergier, fælles fundraising, udpege nye fælles projektmuligheder og styrke indsatsen for havmiljøet på tværs. Dertil skitseres mulighederne for at udvide samarbejdet over år. Udgifterne til projektkoordinatoren deles mellem kommunerne efter indbyggertal. Samtidig vil X Kommune skulle levere ressourcer til de projekter, der iværksættes i kommunen, da projekter på havet ikke i udgangspunktet er finansierede i dag.

Vedlagt findes kommissorium for etableringen af samarbejdet.

Indstilling

På den baggrund indstilles det, at:

9. august 2022

Side 14 af 14

1. X Kommune indtræder i det tværkommunale samarbejde om forbedring af havmiljøet i den østlige del af Kattegat
2. der afsættes XX.XXX kr. om året i tre år, hvilket udgør X Kommunes andel af ansættelsen af en projektkoordinator, skal medvirke til at realisere synergier, fælles fundraising, udpege nye fælles projektmuligheder og styrke indsatsen for havmiljøet på tværs af de deltagende kommuner, private aktører, offentlige aktører og NGO'er.

Budgettekst (reservation af midler)

Den østjyske del af Kattegat rummer store naturværdier og potentialer og repræsenterer således en central og vigtig del af den østjyske natur. Dertil kommer store rekreative og turismemæssige perspektiver. Derfor arbejdes der netop nu på etableringen af et tværkommunalt samarbejde mellem Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder og Horsens Kommuner, der skal styrke kommunernes fælles muligheder for – i samarbejde med private aktører, offentlige aktører og NGO'er - at yde en ekstra indsats for at forbedre det trængte havmiljø.

Med forventning om, at samarbejdet igangsættes primo 2023, reserveres XX.XXX kr. om året i tre år, hvilket udgør X Kommunes andel af ansættelsen af en projektkoordinator, der skal medvirke til at realisere synergier, fælles fundraising, udpege nye projektmuligheder og styrke indsatsen for havmiljøet på tværs af de deltagende kommuner.

Til
Erhvervsminister Morten Bødskov
Erhvervsministeriet
Email: min@em.dk

Side 1 af 9

Forslag til ændringer til Danmarks Havplan

TEKNIK OG MILJØ

Natur og Miljø
Aarhus Kommune

Kære Erhvervsminister Morten Bødskov.

Syv østjyske kommuner er gået sammen i et nyt "Samarbejde om forbedring af havmiljøet i den østjyske del af Kattegat" (Havsamarbejdet). Vores fælles ambition er at bringe kystvandene op i god økologisk tilstand, og genskabe sunde, stærke fiskebestande. Derudover ønsker vi at formidle viden og tilstand om havet i et samarbejde med en bred kreds af NGO'ere samt offentlige- og private aktører.

Natur

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Direkte telefon: 23 47 51 50

Direkte e-mail:

atto@aarhus.dk

Dato: 15-05-2023

Sag: EMN-2023-003204

Sagsbehandler:

Torben Tran Ankjærø

I regi af det nye Havsamarbejde for Østjylland ønsker borgmestrene for de syv kommuner at fremhæve behovet for en havplanlægning, som også tilgodeser de store rekreative værdier og naturmæssigt bæredygtige udviklingsmuligheder, der ligger i et kystland som Danmark. De samfundsmæssige værdier i det rekreative og turismen har i dag stor regional betydning for os, og derfor er det vigtigt, at den statslige planlægning af havet tager højde for – og giver plads til dette. Vi ønsker, at hensynet til de rekreative værdier og aktiviteter, der understøtter et bedre havmiljø, ændres til at være langt større i den kommende, reviderede udgave af Danmarks Havplan.

Derudover mener vi, der er behov for en mere økosystembaseret tilgang i Danmarks Havplan, så arealplanlægningen bidrager til at sikre en god tilstand i havet med flere fisk, højere biodiversitet og større robusthed over de menneskelige påvirkninger, som allerede i dag lægger et stort pres på mange niveauer i havets komplicerede fødekæde.

Det er vores opfattelse, at forslaget til Danmarks Havplan, som var i høring i perioden fra 31/03 til 30/9-2021, ikke havde integreret ovennævnte hensyn.

Derfor ønsker vi at genfremsætte det fælleskommunale høringssvar (bilag 1a) der blev udarbejdet i 2021, og som blev sendt til den daværende regering i forbindelse med udarbejdelse af Havplanen. Synspunkternes hovedtræk er opsummeret i bilag 1.

De østjyske kommuner ser et behov for, at der udpeges beskyttede og strengt beskyttede havområder i Kattegat/Vestlige Østersø, da presset fra menneskelige aktiviteter er stort i netop det område. Derfor forslår vi nu, at

der udpeges to nye hhv. beskyttede og strengt beskyttede havområder. Tilføjelsen af nye beskyttede havområder har til formål at sikre en bedre beskyttelse af havbunden mod forstyrrelser, fiskebestandene og biodiversiteten generelt, og samtidig bidrage til EU's samlede fælles mål om udpegning af 30 procent beskyttede havområder og heraf 10 procent strengt beskyttede områder i regi af Havstrategidirektivet.

I samarbejde med en bred kreds af regionale interessenter ønsker vi, at der udpeges to nye beskyttede havområder, som begge er placeret i havet ud for kommunernes geografiske områder. Det er områder som vi har brugt tid på at kvalificere både fagligt og interesse-mæssigt. Forslagene til de to nye beskyttede havområder har været præsenteret for en lang række NGO'ere, som har været inddraget i kvalificering af områderne (bilag 3).

Derudover ønsker vi at indgå i et samarbejde med Miljøstyrelsen og den statslige forvaltning omkring beskyttelse af havet ud for de syv østjyske kommuner, så kommuner og stat kan hjælpe hinanden bedst muligt med den store nationale opgave det er at bringe havmiljøet i god tilstand. Særligt vedrørende vidensindsamling, planlægning og fysisk naturgenopretning er der mulighed for at skabe en synergi mellem den kommunale og statslige forvaltning.

Samtidig med dette brev har vi også henvendt os til Miljøministeriet vedr. ønskerne til udpegning af nye beskyttede havområder til Havplanen i regi af Havstrategidirektivets implementering.

Vi ønsker at invitere Erhvervsministeren til møde om det nye Havsamarbejde i Østjylland, enten i en af samarbejdskommunerne eller hos ministeren, hvor vi kan fortælle om, hvordan de kommunale samarbejder kan bidrage til bæredygtig udvikling af havet samtidig med at vi forbedrer den naturlige produktion af fisk, fremmer biodiversitet og turisme. Hvis vi gør det rigtigt, er der mulighed for at vi kan genskabe en stor del af de tabte fiskebestande i havet, hvor Danmark i dag går glip af store fiskeriindtægter, som følge af vigende fiskebestande.

Det ses af den gældende havplan, at der er mange ønsker til anvendelse af Danmarks havområder, herunder især de kystnære.

Regeringens ambitioner om udlægning af 30 % af arealerne på havet til mere havvind stiller store krav til, hvordan vindmølleprojekterne udføres, så de understøtter en bedre naturtilstand i havet med flere fisk. Særligt indvinding af råstoffer til byggerierne kalder på nytænkning i forhold til at beskytte vigtige og produktive levesteder for fiskebestandene. Der er derfor et stort behov for at opstille en række konkrete politisk vedtagne naturkvalitetsmål for, hvordan nye vindmølleparker skal bidrage til at forbedre fiskebestandene, levestederne og den marine biodiversitet. Erfaringer fra etablering af

Storebæltsbroen viser, at konkrete politisk vedtagne mål for projektets naturpåvirkning var afgørende for, at broen blev udformet med tilstrækkelige naturhensyn. Det er afgørende, at disse mål vedtages så tidligt som muligt i projektprocessen.

Side 3 af 9

Vi ser frem til Erhvervsministerens tilbagemelding om, det er muligt at mødes og drøfte de ovenstående emner, og i særlig grad potentialet i de tværkommunale samarbejder og synergi til den statslige planlægning og forvaltning.

Samtidig håber vi, at vores indspil vil komme i betragtning som en del af havplanen, og vi uddyber gerne baggrunden for vores ønsker.

Med venlig hilsen

Michael Stegger Jensen

Formand for Havsamarbejdet i Østjylland
Borgmester i Syddjurs Kommune

Direkte +4587535116

Mobil 23728678

micsj@syddjurs.dk

På vegne af de syv kommuner i Havsamarbejdet:

Odder
Kommune

AARHUS
KOMMUNE

Syddjurs
KOMMUNE

Horsens Kommune

norddjurs

HEDENSTED
KOMMUNE

SAMSØ
KOMMUNE

Bilag:

1) Opfordring til ændringer i National Havplan – opsummering

1a) Fælleskommunalt høringssvar til Havplan udkast fra 2021, sendt til den daværende regering.

2) Ønske om udpegning af to nye, hhv. beskyttet og strengt beskyttede havområder

3) Liste over NGO'ere, som har været inddraget i forslaget om nye beskyttede områder

4) Kommisorium for Havsamarbejdet i Østjylland

Bilag 1

Opfordring ændringer i National Havplan

Nedenstående er baseret på en opsummering af de vigtigste emner, som de syv østjyske kommuner foreslog i forbindelse med høring af forslag til National Havplan i 2021 (bilag 1a):

- Vi finder det vigtigt, at der i den Nationale Havplan:

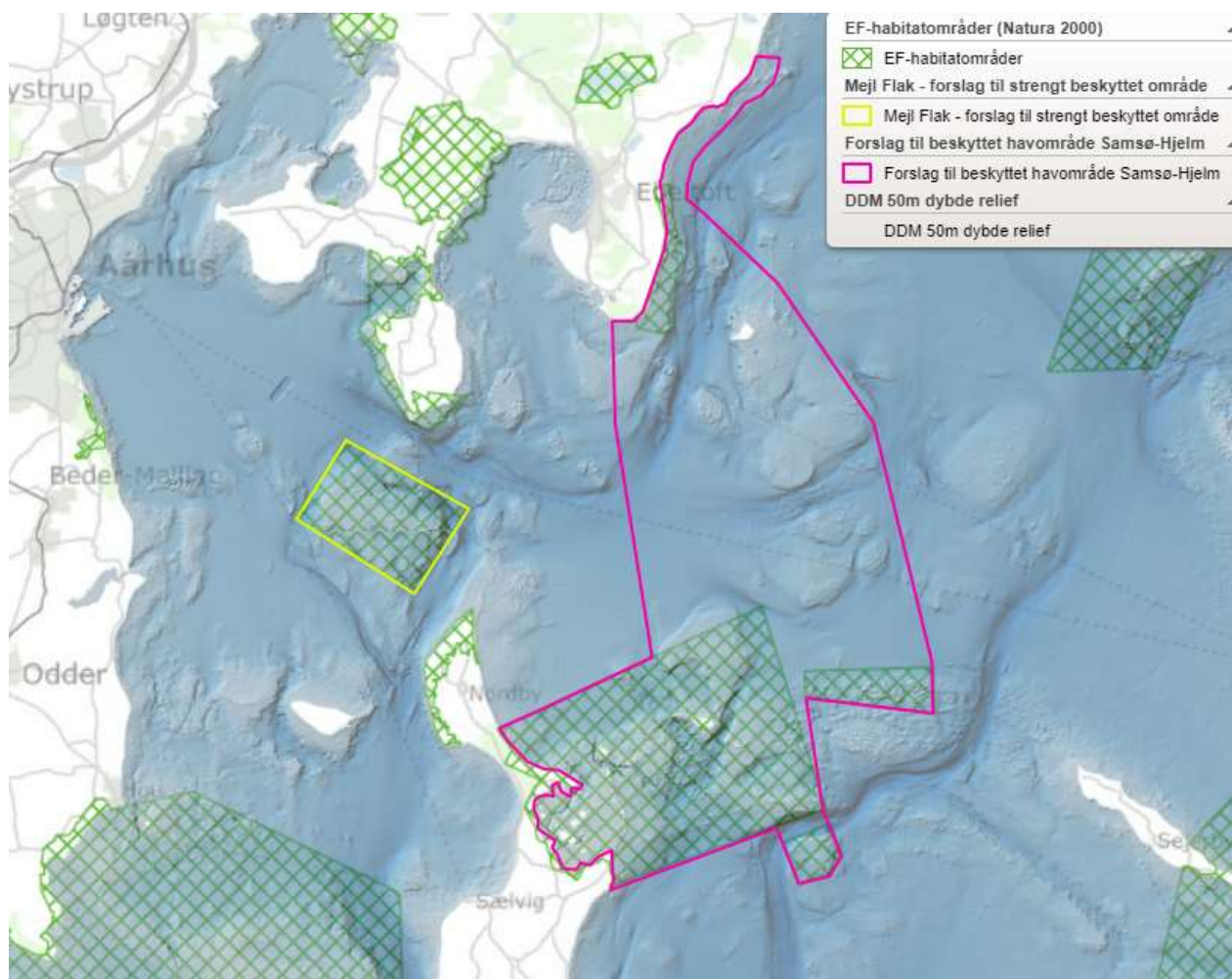
- Oprettes en rekreativ bufferzone på MINDST 1000m fra land uden kommercielle skaldyrsopdræt.
- Laves en afvejning af interesserne for store råstofindvindinger og naturlig produktivitet af vilde fisk og biodiversitet, således at råstofindvinding ikke bliver en hindring for genopretning af fiskebestandene og biodiversiteten.
- Tages hensyn til og planlægges for flere økonomiske forhold, herunder turisme og rekreative muligheder på det åbne hav, kystnært til havs samt kystnært på land, på samme måde som der i Havplanen planlægges for andre erhvervsmæssige aktiviteter.
- Oprettes en havvendt kystnærhedszone i lovgivningen hurtigst muligt, så den kan implementeres i Danmarks Havplan (der er tidligere arbejdet med sådan en zone – ex. I amternes tid)
- Tages bedre hensyn til ålegræs-udbredelsen – således at fysiske forstyrrelser som muslinge-skrab, bundtrawl og produktion i øvrigt ikke hindrer udbredelsen af ålegræs samt rekolonisering af tidligere ålegræs på større dybder.
- Nye beskyttede og strengt beskyttede havområder bør tage udgangspunkt i N2000 områder, hvor der er naturværdier, som vil få gavn af ekstra beskyttelse, og der opnås en bedre sammenhæng og korridorer mellem eksisterende naturværdier til havs.

- Arealudlæggene til ikke-etablerede åbne havbrug til opdræt af fisk fjernes fra Havplanen, så der skabes et reelt billede af produktionsmulighederne på havet.
- For at sikre, at et [tilsvarende] hensyn tages fra vandkanten og ud på havet, foreslår kommunerne, at Planlovens kystnærhedszone udvides, så der gælder en tilsvarende havvendt kystnærhedszone fra vandkanten i en afstand svarende til den landvendte kystnærhedszone, hvor der kun bør planlægges for anlæg og aktiviteter med afhængighed af kystnærhed /23/.
- Regional havplanlægning er vigtigt – Vi anbefaler at tage udgangspunkt i det store tekniske forarbejde, som er lavet i rapport om Regional Havplanlægning i Det Vestlige Kattegat: <https://dce2.au.dk/pub/SR403.pdf>

Ønske om udpegning af to nye, hhv. beskyttet og strengt beskyttede havområder.

Billedtekst: Områder øst for Aarhus. Gul markering: Forslag til strengt beskyttet område. Lille markering: Forslag til beskyttet område. Området Samsø-Hjems endelige geografiske udbredelse anbefales kvalificeret yderligere ift. særligt fiskeri-, klavnings- og råstofinteresser.

Forklaring til forslag om nye beskyttede havområder.

Side 8 af 9

Område markeret med gul – Mejl Flak:

Forslag til strengt beskyttet område: "Mejl Flak" Natura2000 område rummer store naturværdier og høj biodiversitet. Ønskes beskyttet mod flest mulige påvirkninger som erhvervsfiskeri, fritidsfiskeri, lystfiskeri, UV-jagt og råstof-indvinding. Vigtigt at bevare bundens integritet. Stort potentiale som opvækst og levested for fisk – herunder vigtig for genopretningen af fiskebestandene. Stenfiskeri har fjernet mange store sten. Planer om genopretning.

Område markeret med Lilla – Samsø-Hjelm:

Stort område ønskes beskyttet mod fysiske påvirkninger af bunden, samt fremtidige påvirkninger fra ex. åbne havdambrug. Området rummer store naturværdier inkl. N2000 områder, fra lavvande vige, åbne kyster ved Kobberhage, til Hjelm Dyb med stor fysiske variation. Ønskes beskyttet mod bundtrawling, råstofindvinding, og andre aktiviteter, der kan skade havbunden. Der er flere store områder udlagt til råstofindvinding indenfor det foreslåede, lilla område til beskyttelse. Så den endelige udformning af et beskyttet område bør tage hensyn til både eksisterende naturinteresser i balance med muligheden for at indvinde råstoffer i et omfang, som ikke skader de lavvandede områders naturlige produktivitet af fisk og biologisk værdi. Udpegning af områder til råstofindvinding bør ske efter, hvor det på regionalt niveau vil medføre den mindste påvirkning på havmiljøet.

Udover de to markerede områder på bilag 2, så arbejder vi på en proces, hvor delområder med muslinge-skrab omlægges til line-anlæg, i kombination med genopretning af tidligere naturlige muslinge-banker. Dette foregår i samarbejde med muslinge-erhvervet. Formålet er at omlægge muslingeproduktionen, så den fremmer udviklingen af en bedre naturtilstand, og der sker mindre påvirkning af de naturlige muslinge-banker, som bl.a. er vigtige for fiskeyngel. Senere i denne proces vil der blive behov for at reducere arealet udlagt til muslinge-skrab, når der er lavet en genopretningsplan med finansiering hertil.

Der er således behov for at arealudlæggene i Havplanen er fleksible, og kan ændres som følge af ny viden eller genopretningsprojekter/behov for ændret beskyttelse.

Bilag 3

Side 9 af 9

Liste over NGO'ere, som har været inddraget i forslaget om nye beskyttede områder:

- Danmarks Naturfredningsforening
- Danmarks Fiskeriforening
- Danmarks Sportsfiskerforening
- Landsforeningen Levende Hav
- Danmarks Sportsdykkerforbund
- Komitéen for Bæredygtig Kystkultur

Derudover har forslaget om de nye beskyttede områder været præsenteret til kommentering for Havsamarbejdets brede NGO-gruppe, som foruden ovenstående organisationer, består af:

- Turistorganisationer - Visit Aarhus og Djurs, Destination Kystlandet
- Danmarks Jægerforbund
- Nationalpark Mols Bjerge
- Algecenter Danmark
- Lokale Landboforeninger
- Dansk Sejlunion

Hoved-høringssvar

Ni kommuners høringssvar til udkast til Danmarks første Havplan

Østjylland den 29. september 2021

Randers Kommune

Odder
Kommune

Horsens Kommune

Afsendt af Malene Krogh Sell, Norddjurs Kommune (malks@norddjurs.dk) på vegne af og godkendt af:

Mariagerfjord Kommunes Byråd
den 25. august 2021

Randers Kommunes Byråd den 13. september 2021

Norddjurs Kommunes Kommunalbestyrelse
den 24. august 2021

Syddjurs Kommunes Byråd den 23. september 2021

Samsø Kommunes Kommunalbestyrelse
den 24. august 2021

Aarhus Kommunes Byråd den 15. september 2021

Odder Kommunes Byråd den 30. august 2021

Horsens Kommunes Byråd den 23. august 2021

Hedensted Kommunes Byråd den 25. august 2021

Ni kommuners høringssvar til udkast til Danmarks første Havplan

Dette brev samt tilhørende bilag er et fælles høringssvar for de ni kommuner Mariagerfjord, Randers, Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder, Horsens og Hedensted. Alle kommuner har kyststrækninger beliggende ud til det vestlige Kattegat.

I det nedenstående vil benævnelsen *kommunerne* henvide til disse ni kommuner medmindre andet står beskrevet.

Kommunerne vil gerne anerkende det store arbejde, som Søfartsstyrelsen har lagt i udarbejdelsen af Danmarks første havplan, og kommunerne takker for muligheden for at svare på udkastet.

Lanceringen af Havplanarbejdet i 2018 foranledigede et tværgående samarbejde mellem kommunerne, med Borgmester Jan Petersen og Norddjurs Kommune i spidsen. Det har givet anledning til et positivt og konstruktivt samspil med de nationale myndigheder på området, som kommunerne finder det vigtigt at fortsætte med i de kommende år.

Forud for selve høringen har de ni kommuner, i samarbejde med Komitéen Bæredygtig Kystkultur samt Aarhus og Københavns Universiteter, sikret, at høringssvaret bygger på et solidt, fagligt fundament. Det har resulteret i DCE-rapporten, der er medsendt som bilag B: “Regional havplanlægning i det vestlige Kattegat – natur, erhvervs- og samfundsmæssige forhold og scenarier”¹.

Nærværende høringssvar er politisk godkendt i alle ni kommuner.

Høringssvar

Høringssvaret består af hovedpointer, suppleret af en række bemærkninger. Alle bemærkninger har et rødt nummer, der refererer til fortløbende numre i teksten i bilag A. I bilaget redegøres for argumentationen, der ligger til grund for hovedpointerne nedenfor.

Høringssvaret består af tre dele:

1. Et hoved-høringssvar, der resumerer kommunernes bemærkninger (dokumentets første fem sider)
2. Bilag A: Baggrundsnotat (17 sider)
3. [Bilag B \(link\)](#): DCE-rapporten “Regional havplanlægning i det vestlige Kattegat – natur, erhvervs- og samfundsmæssige forhold og scenarier”. **OBS!** For at imødekomme upload-grænser på høringssiden, er bilaget udelukkende vedhæftet som dette link.

Det er kommunernes forhåbning, at høringssvaret bliver brugt konstruktivt i arbejdet med udformningen af den endelige Havplan samt som input til fremtidige tillæg og senere revisioner af Havplanen. /1/

- Hensynet til samspillet mellem land og hav er ikke tilstrækkeligt implementeret i Havplanen. Hertil bemærker Kommunerne, at:

¹ Riemann B, Abay AT, Ankjærø, T, Bruhn A, Dahl K, Galatius A, Göke C, Hasler B, Jimenez ER, Kaae BC, Olafsson AS, Petersen IK, Rasmussen MB, Termansen M & Zandersen M 2020. Regional havplan-lægning i det vestlige Kattegat – natur-, erhvervs- og samfundsmæssige forhold og scenarier. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 136 s. - Videnskabelig rapport nr. 403 <https://dce2.au.dk/pub/SR403.pdf>

- Kommunernes vil [derfor] opfordre til, at Havplanens “kan-opgave” (jf. Havplanlovens § 5. stk. 3), prioriteres som en “skal-opgave”, som havplanlægningen forpligter sig til at indarbejde på linje med de øvrige sektorer i lovens § 5, stk. 2 /2/.
 - Kommunerne efterlyser [derfor] en havplanlægning, som aktivt kan bidrage til at fremme et sundt havmiljø, bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter og friluftsliv /3/.
 - Kommunerne påpeger [derfor], at der *alene* ud fra en samfundsøkonomisk betragtning vil være væsentlige argumenter for at beskytte større dele af havets natur. Hertil kommer ønsket om at beskytte naturen alene for naturens skyld /10/.
 - I forbindelse med kystnær produktion af skaldyr er det afgørende for kommunerne at have direkte indflydelse på denne planlægning, så den ikke strider mod de interesser, kommunerne har i samspillet mellem land og hav /13/.
 - Kommunerne foreslår [derfor], at der udlægges en buffer på mindst 1.000 meter omkring havne, større byer og bugtrør, hvor der ikke kan planlægges for muslingeopdræt (Ak og Ao) /14/.
 - Af hensyn til borgernes behov for afklaring, og kommunernes nødvendige planlægning opfordrer kommunerne [derfor] til, at arealudlægget i Havplanen indsnævres og kvalificeres så snart det teknisk og procesmæssigt er muligt /17/.
 - Kommunerne opfordrer [derfor] til, at der i Havplanen bør være en parallel hensyntagen til og planlægning for flere økonomisk forhold, herunder turisme og rekreative muligheder på det åbne hav, kystnært til havs samt kystnært på land, på samme måde som der i Havplanen planlægges for andre erhvervmæssige aktiviteter /22/.
 - For at sikre, at et [tilsvarende] hensyn tages fra vandkanten og ud på havet, foreslår kommunerne, at Planlovens kystnærhedszone udvides, så der gælder en tilsvarende *havvendt kystnærhedszone* fra vandkanten i en afstand svarende til den landvendte kystnærhedszone, hvor der kun bør planlægges for anlæg og aktiviteter med afhængighed af kystnærhed /23/.
 - Kommunerne opfordrer til, at en havvendt kystnærhedszone indarbejdes i lovgivningen hurtigst muligt, så den kan implementeres i Danmarks Havplan /24/.
- Havmiljøets tilstand er ikke tilstrækkeligt prioriteret i Havplanen, ligesom vigtigheden af havmiljøets tilstand ikke er tilstrækkeligt anerkendt i Havplanen, og i dens planlægning. Hertil bemærker Kommunerne, at:
 - Kommunerne gør opmærksom på, at de hensyn til ålegræsudbredelsen, der foreslås i afsnit 3.1.1 i Baggrundsnotatet, vil kunne bidrage yderligere til dette hensyn til klimaforandringer /6/.
 - Kommunerne finder [derfor], at Havplanens miljøvurdering ikke i tilstrækkelig grad har forholdt sig til den aktuelle næringsstofbelastning samt det omfattende iltsvind, som hvert eneste år påvirker miljøtilstanden de indre danske farvande /7/.
 - Kommunerne finder [derfor], at Miljøvurderingen af Havplanen er mangelfuld på disse punkter /8/.
 - Kommunerne opfordrer [derfor] til, at Regeringen arbejder mere ambitiøst med yderligere beskyttelse af havmiljøet ud for de danske kyster, herunder med en geografisk spredning, der tilgodeser de regionale forskelle så havmiljøet beskyttes bedst muligt i hele Danmark /9/.
 - På baggrund af den sårbare situation, som det danske havmiljø befinder sig i, vil kommunerne [derfor] opfordre til, at Søfartsstyrelsen tillægger miljøhensynet større vægt i den endelige Havplan, inden styrelsen planlægger for en udvidelse af ressourceudnyttelsen i havet, for eksempel i forbindelse med udlæg til arealer til etablering af nye akvakulturanlæg /11/.
 - Kommunerne opfordrer til, at udviklingszonerne (Ak og Ao) tilpasses de lokale forhold, så der alene udlægges udviklingszoner på vanddybder, hvor

- skaldyrsproduktionen ikke får negative konsekvenser for ålegræssets udbredelse, begrænse muligheden for re-kolonisering af nye ålegræsbestande, og risikerer at hindre opfyldelse af miljømålsloven /12/.
- Kommunerne foreslår, at arealudlæggene til ikke-etablerede havbrug i Havplanen fjernes, så der skabes et reelt billede af produktionsmulighederne på havet /15/.
- Baggrunden for flere udlægs-kategorier fremstår som uens, hvorfor det bliver usikkert hvornår et udlæg skal medtages, og i hvor stor en detaljegrad dette skal gøres. Hertil bemærker Kommunerne, at:
 - Kommunerne er bekymrede for den uensartethed, hvormed udlæg til større infrastrukturprojekter og landindvindingsprojekter er medtaget i forslaget til Havplanen /16/.
 - Kommunerne mener, at udlægget til landindvinding ved Holmene (L) ligger i en forkert zone-kategori, og at dette og tilsvarende landindvindingsprojekter bør registreres i en kategori under "udviklingszoner" /18/.
 - Kommunerne opfordrer Søfartsstyrelsen til at inddrage sammenlignelige projekter fra hele landet i Havplanen, så der sikres en ensartethed /19/.
 - Kommunerne er [dog] af den opfattelse, at en sådan zone [generel anvendelseszone (G)] bør defineres ud fra ensartede og gennemskuelige parametre og på grundlag af konsekvente prioriteringer for det pågældende område /20/.
 - På baggrund af ovenstående, vil kommunerne [derfor] foreslå, at der arbejdes mod en mere veldefineret afgrænsning af den generelle zone (G), og at man i praksis udvikler den som en zone, hvor kommunerne har planlægningsmæssig indflydelse og kompetence, sådan som det også er tilfældet med den landvendte kystnærhedszone /21/.
 - Desuden bemærker Kommunerne, at:
 - Kommunerne foreslår [derfor], at man senest i forbindelse med næste revision af Havplanen laver en evaluering af, om en planperiode på ti år er den mest hensigtsmæssige /4/.
 - Kommunerne anmoder [derfor] om, at høringsperioden, så vidt muligt ikke planlægges hen over sommerferien /5/.
 - Der udover bemærker følgende kommuner:
 - Mariagerfjord Kommune: Mariagerfjord Kommune ønsker [på den baggrund], at udpegningen af den inderste del af fjorden, N12 ændres til generel anvendelseszone (G).
 - Mariagerfjord Kommune: Alternativt, hvis det foreslåede område ikke ændres til generel anvendelseszone, ønsker Mariagerfjord Kommune, at det fremgår af Havplanen, at Havplanen ikke forhindrer udvikling og anvendelse af Hobro Havn som aktiv erhvervs- og fritidshavn.
 - Randers Kommune: Det er [derfor] Randers Kommunes ønske, at der ikke udlægges areal i havplanen til nye havbrug. Syddjurs Kommune: Syddjurs Kommune foreslår derfor at Knebel Vig og Kalø Vig fritages for muslingefangst med bundskrab og fiskeri med bundtrawl (udlæg Ak6 i Knebel Vig og Kalø Vig; udlæg Ao65 i Knebel Vig og Kalø Vig).
 - Syddjurs Kommune: Syddjurs Kommune ønsker [derfor] en samlet beskyttelse af det kystnære farvand ud for Djurslands østkyst fra øen Hjelm til Rugårde, der rummer en enorm biologisk mangfoldighed og en særlig bundtopografi: Kommunen ser gerne, at det undersøges, om området kan komme i spil som Danmarks første marine

Hoved-høringssvar. Ni kommuners høringssvar til Danmarks første Havplan.

naturnationalpark. Senere på året vil kommunen rette en formel henvendelse til relevante myndigheder om disse planer.

- Samsø Kommune: Samsø Kommune ønsker [derfor], at der bliver mulighed for at ændre I15-udlæggets udbredelse og tidsramme i takt med beslutningsprocessen.
- Aarhus Kommune: Det foreslås [derfor], at arealerne i Aarhus Havn (Ak6 og Ao63) ikke medtages som udviklingszoner for skaldyrsproduktion.
- Horsens Kommune: Kommunen anmoder [derfor] om, at udlægget justeres, så Endelave ikke indgår i udlægget Ib5, en mulig Kattegatforbindelse.

Bilag A

Baggrundsnotat

Ni kommuners hørings svar til udkast til Danmarks første Havplan

Østjylland den 29.september 2021

Randers Kommune

Odder
Kommune

Horsens Kommune

Indhold

1	Indledning.....	2
2	Generelle bemærkninger.....	3
3	Bemærkninger til specifikke zonetyper i Havplanen.....	7
4	Samspillet mellem land og hav.....	11
5	Bemærkninger til konkrete områder.....	13
6	Referencer.....	17

Afsendt af Malene Krogh Sell, Norddjurs Kommune (malks@norddjurs.dk) på vegne af og godkendt af:

Mariagerfjord Kommunes Byråd
den 25. august 2021

Randers Kommunes Byråd den 13. september 2021

Norrdjurs Kommunes Kommunalbestyrelse
den 24. august 2021

Syddjurs Kommunes Byråd den 23. september 2021

Samsø Kommunes Kommunalbestyrelse
den 24. august 2021

Aarhus Kommunes Byråd den 15. september 2021

Odder Kommunes Byråd den 30. august 2021

Horsens Kommunes Byråd den 23. august 2021

Hedensted Kommunes Byråd den 25. august 2021

1 Indledning

Dette Baggrundsnotat er en del af et høringssvar, der er afgivet til høringen på Danmarks første Havplan.

Det er et fælles høringssvar for de ni kommuner Mariagerfjord, Randers, Norddjurs, Syddjurs, Samsø, Aarhus, Odder, Horsens og Hedensted. Alle ni kommuner har sammenhængende kyster beliggende ud til det vestlige Kattegat.

I det nedenstående vil benævnelsen *kommunerne* henvise til disse ni kommuner med mindre andet står beskrevet.

Høringssvarets tre dele er samlet i forbindelse med en fælles proces faciliteret af Norddjurs Kommune. Første fase har været brugt til indføring i emnet, indgået i samspil med nationale myndigheder samt til udarbejdelsen af bilag 2. Næste fase har været selve høringsperioden, udarbejdelsen af vores fælles høringssvar samt en efterfølgende politisk godkendelsesproces i alle ni kommuner. Alle ni Kommuner har bidraget med tekniske og politiske inputs.

Kommunerne vil gerne anerkende det store arbejde, som Søfartsstyrelsen har lagt i udarbejdelsen af Danmarks første havplan. En helhedsorienteret planlægning på havet har høj prioritet i forhold til at varetage de mange interesser og hensyn, ikke mindst i samspillet mellem land og hav, jf. også Havplanlovens¹ § 1. For kommunerne har det afgørende betydning, at benyttelsen og udnyttelsen af havet som ressource og vækstområde sker på et bæredygtigt grundlag, og at Havplanen understøtter dette.

I Baggrundsnotatet har kommunerne beskrevet en række generelle forhold, som kommunerne finder det væsentligt at indsende bemærkninger til. Efter de generelle bemærkninger er der givet høringssvar til nogle konkrete zone-typer samt et konkret forslag til oprettelse af en havvendt kystnærhedszone. Sidst i høringssvaret fremgår specifikke bemærkninger til helt konkrete områder i fire kommuner.

Som grundlag for udarbejdelsen af høringssvaret har kommunerne blandt andet taget udgangspunkt i en faglig rapport fra DCE, Aarhus Universitet, med særligt fokus på det vestlige Kattegat². DCE-rapporten beskriver de eksisterende, erhvervsmæssige og samfundsmæssige påvirkninger af havområdet, havmiljøets tilstand, kendte stressfaktorer for havmiljøet samt nuværende områder omfattet af naturbeskyttelse. Endvidere kommer rapporten med bud på fire forskellige scenarier for en fremtidig udvikling i det vestlige Kattegat. Rapporten er udarbejdet i forbindelse med dette kommunale samarbejde, og er derfor vedlagt høringssvaret som bilag B.

Ud over at sikre planlægning for udvikling af havarealer samt udnyttelse af havressourcer på et bæredygtigt grundlag, skal Havplanen også tage hensyn til samspillet mellem land og hav. Kommunerne argumenterer i dette baggrundsnotat for, hvor vi mener, at Havplanen kan forbedres, så dette hensyn kommer mere til udtryk.

Det er kommunernes forhåbning, at høringssvaret bliver brugt konstruktivt i arbejdet med udformningen af den endelige Havplan samt som input til fremtidige tillæg og senere revisioner af Havplanen. /1/

2 Generelle bemærkninger

For alle ni kystkommuner har samspillet mellem land og hav, havets tilstand, natur, miljø og bæredygtighed stor betydning for kommunernes identitet og fortsatte udvikling. For mange borgere i vores kommuner er samspillet mellem land og hav ligeledes et af de vigtigste parametre i forhold til deres valg af, hvor de vælger at bosætte sig, bedrive sin fritid og sine forretninger med baggrund i friluftsliv og rekreative aktiviteter. På flere parametre er ét af de største erhverv i kystregionen da også *turisme*, og her er især *kystturismen* helt central for værdiskabelse og udvikling i de ni kommuner.

Af Havplanlovens § 5 stk. 3, fremgår det at: “Havplanlægningen **kan** med henblik på at nå målene i stk. 1 endvidere tage sigte på *at bidrage til fremme af bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter, friluftsliv m.v.* “

I en analyse foretaget af Københavns Universitet² fremgår det, at omsætningen for aktiviteter relateret til turisme i *kystzonen* i de ni kommuner udgjorde 2,7 milliarder kroner i 2017, og danner grundlag for mere end 4.500 fuldtidsstillinger i de ni kommuner. Dette resultat flugter med billedet på landsplan, hvor friluftsliv og turisme har en meget stor økonomisk betydning, og hvor kystturismen udgør ca. en tredjedel af den samlede turismeomsætning, svarende til knap 27 milliarder kroner i 2017, se Figur 1.

Tabel 5.1 Omsætningen i turismen og kystturismen i 2017. Kilde: Nielsen m.fl., 2019.

	Hele Kommunen				Kystzonen				
	Danske overnatninger	Udenlandske overnatninger	Danske endags-turister	Hele kommunen i alt Mio. Kr.	Danske overnatninger	Udenlandske overnatninger	Danske endags-turister	Kystdel af kommunen i alt	Kystdel af omsætning i %
Hedensted	212,7	112,1	159,7	484,5	156,3	69,30	24,3	250,0	51,6
Horsens	203,9	198,2	240,5	642,7	66,9	21,54	16,7	105,2	16,4
Nord-djurs	443,7	174,3	103,2	721,1	366,7	102,17	7,2	476,1	66,0
Odder	187,4	74,9	45,7	307,9	145,0	38,79	1,9	185,7	60,3
Randers	108,1	136,7	142,4	387,2	38,9	4,96	2,9	46,7	12,1
Samsø	144	38,7	8,2	191,0	101,7	28,83	0,7	131,2	68,7
Syddjurs	713,4	306,3	242,3	1262,0	622,9	209,83	18,8	851,5	67,5
Århus	779	948,1	856,3	2583,4	272,8	101,22	53,8	427,9	16,6
Mariagerfjord	267,4	183,3	114,5	565,2	199,5	71,66	1,6	272,8	48,3
I alt	3.059,6	2.172,6	1.912,8	7.145,0	1.970,6	648,30	128,1	2747,0	38,4
Hele landet	25.856,6	38.059,7	17.221,5	81.137,8	15.288,5	9.797,52	1.852,5	26.938,5	33,2

Figur 1. Fra "Regional havplanlægning i det vestlige Kattegat". Kilde: DCE-rapport nr. 403 2020²

Hovedparten af denne økonomiske størrelse i samfundet baserer sig på nogle vigtige parametre, som kommunerne allerede arbejder og planlægger for; nemlig 1) et sundt havmiljø, 2) nem adgang til rekreative aktiviteter, 3) rent badevand og 4) udsigt over havet uden visuelle forstyrrelser.

På baggrund af tallene i Figur 1 undrer det kommunerne, at Havplanen ikke er mere ambitiøs i forhold til at få ovenstående lovparagraf implementeret. **Kommunerne vil derfor opfordre til, at Havplanens "kan-opgave" (jf. Havplanlovens § 5, stk. 3), prioriteres som en "skal-opgave", som havplanlægningen forpligter sig til at indarbejde på linje med de øvrige sektorer i lovens § 5, stk. 2 /2/.** Derved giver denne ændring en reel mulighed for en planlægning, der fremmer et sundt havmiljø, bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter, friluftsliv og lignende. I Havplanen er sådanne aktiviteter og udviklingsmuligheder ikke konkret prioriteret, men henvist uden yderligere værdisætning til arealer, hvor der ikke disponeres andre aktiviteter, herunder i den generelle zone (G) samt i uudnyttede arealer i andre zoner. **Kommunerne efterlyser derfor en havplanlægning, som aktivt kan bidrage til at fremme et sundt havmiljø, bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter og friluftsliv /3/.**

Kommunerne præsenterer i afsnittet 4.1.112, hvordan Havplanen bedre kan favne hensynet til land.

2.1 Planperiode

Havplanen skal, jf. lovgivningen, revideres senest hvert 10. år. Med det nuværende erfaringsgrundlag med Havplanen kan det være svært at vurdere, om en ti-årig planperiode er den mest hensigtsmæssige.

Kommunerne foreslår derfor, at man senest i forbindelse med næste revision af Havplanen laver en evaluering af, om en planperiode på ti år er den mest hensigtsmæssige /4/. En sådan evaluering kan have fokus på samspillet og synergier med Kommuneplaner, vandområde-planer og anden relevant planlægning.

2.2 Høringsperiode

Havplanen omfatter flere forskellige sektorer indenfor miljø og planlægning, og med stor politisk bevågenhed. For at Kommunerne har de bedste forudsætninger for at diskutere Havplanen på både et

forvaltningsmæssigt og politisk niveau, vil det være en fordel, hvis høringsperioden ikke falder sammen med større ferieperioder. **Kommunerne anmoder derfor om, at høringsperioden, så vidt muligt ikke planlægges hen over sommerferien /5/.**

2.3 Klimaforandringer

Havplanloven peger på, at Havplanen skal ”sikre havmiljøets modstandsdygtighed overfor konsekvenserne af klimaforandringer”, jf. Havlovens § 5, stk. 2. pkt. 6. Kommunerne anerkender tiltagene i Havplanen for grøn energiforsyning i fremtidens Danmark.

Kommunerne gør opmærksom på, at de hensyn til ålegræsudbredelsen, der foreslås i afsnit 3.1.1 vil kunne bidrage yderligere til dette hensyn til klimaforandringer /6/. Ved at sikre et bedre havmiljø gennem planlægningen på havet, sikres en større CO₂-lagring i ålegræs med et både kort og langt sigte. Et havmiljø i god økologisk tilstand vil i tillæg være mere robust over for klimaforandringerne.

Et havmiljø i god økologisk tilstand og med økosystemer i balance, vil endvidere være det bedste og billigste virkemiddel til at reducere de negative effekter på livet i havet, som klimaforandringerne uundgåeligt vil bringe med sig. Derfor bliver det også i en klimamæssig sammenhæng af afgørende betydning, at der i havplanlægningen sikres flere reelle tiltag til beskyttelse og udvikling af havmiljøet.

2.4 Naturbeskyttelse og miljøtilstand

Kommunerne anser det som et grundvilkår i havplanlægningen, at nuværende og fremtidige aktiviteter på havet ikke bidrager til en forringelse af miljøtilstanden i de marine områder. Den nuværende miljøtilstand er presset, og ikke ét eneste kystvandområde indenfor de ni kommuner overholder vandrammedirektivets krav om *god økologisk tilstand*³.

En af de afgørende pres-faktorer for miljøet i de indre danske farvande er mængden af næringsstoffer. Ifølge Havplanens miljøvurdering, side 80, har kvælstoftilførslerne til havet generelt været faldende siden 1990'erne. Dette er ikke korrekt, idet der i slutningen af perioden er registreret en stigning i udledningen af næringsstoffer til det marine miljø⁴. Det drejer sig konkret om perioden 2010-2019, hvor der er registreret en signifikant *stigning* i kvælstoftilførslen på ca. 2 % om året. Med tanke på, at mængden af næringsstoffer er anerkendt som en af de absolut største stres-faktorer for miljøtilstanden i havet, så er dette en udvikling, som kommunerne finder bekymrende.

I Miljøvurderingen fremgår det desuden, at de faldende næringsstoftilførsler har ført til mindre iltsvind. Dette er heller ikke korrekt. Iltindholdet har ikke ændret sig i de kystnære områder, og hyppigheden og udbredelsen af iltsvind har været signifikant stigende, ikke mindst når det drejer sig om områder med *kraftigt* iltsvind⁵. Den seneste afrapportering fra 2020⁵ viste iltsvind på et areal på mere end 4.400 km², hvoraf 30 % var påvirket af kraftigt iltsvind. Overordnet har iltkoncentrationerne i de åbne områder desværre udviklet sig negativt siden 1960'erne. Iltsvind er en kraftigt medvirkende årsag til fastholdelse af en dårlig miljøtilstand for havbunden, herunder en forarmning i bundfaunaen og de fiskebestande, som er afhængige af en sund og varieret havbund. **Kommunerne finder derfor, at Havplanens miljøvurdering ikke i tilstrækkelig grad har forholdt sig til den aktuelle næringsstofbelastning samt det omfattende iltsvind, som hvert eneste år påvirker miljøtilstanden de indre danske farvande /7/. Kommunerne finder derfor, at Miljøvurderingen af Havplanen er mangelfuld på disse punkter /8/.**

Af Havplanen fremgår det, at der med implementeringen af de nye, marine havstrategiområder vil være ca. 30 % af det danske havareal, som fremover er *beskyttet*, hvoraf ca. 4 % kan karakteriseres som *strengt beskyttet*.

I høringsmaterialet vedr. udpegning af havstrategiområder fremgik det, at:

“Havområder i god tilstand kan også mindske effekterne af klimaforandringer ved at gøre økosystemer og arter mere robuste over for påvirkninger. Beskyttede områder er således et vigtigt værktøj for bevarelsen af arter og habitater, også i forbindelse med klimaforandringer. Særligt strengt beskyttede områder kan øge modstandsdygtigheden for populationer af arter og habitater i områderne”.

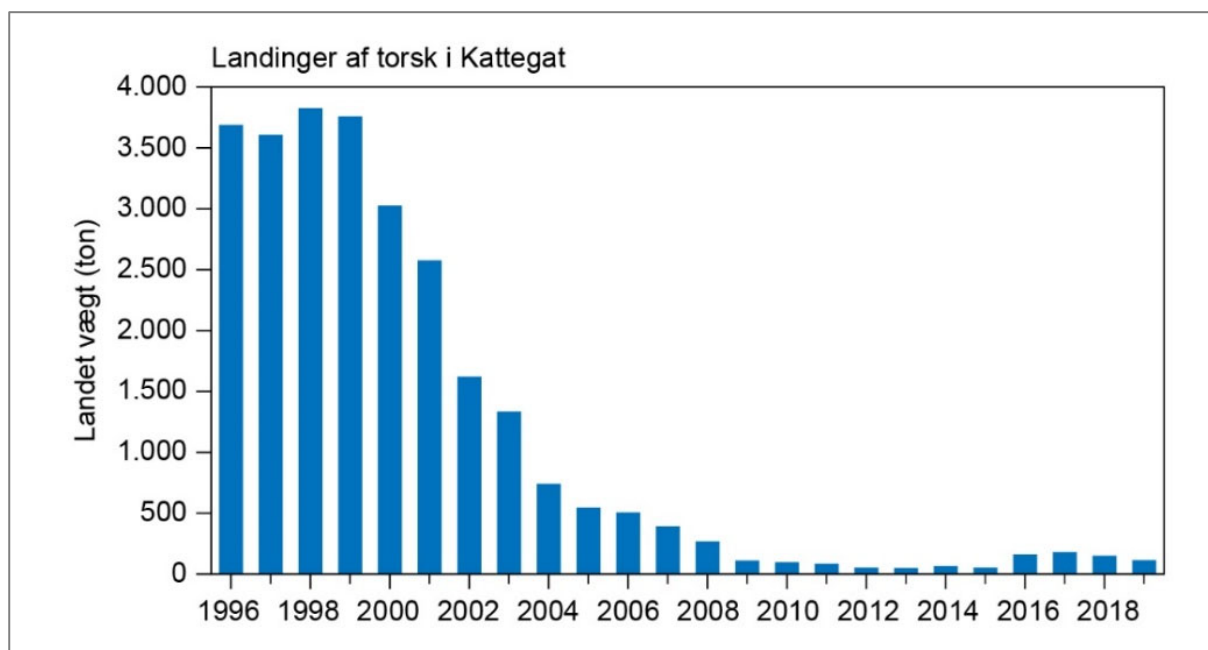
Med baggrund i ovenstående sammenhænge, og med tanke på den store diversitet i Danmarks kystvande, undrer det kommunerne, at der ikke er prioriteret flere *beskyttede* og *strengt beskyttede* områder i andre danske farvande end det, der fremgik af høringen. Kommunerne finder det er anerkendelsesværdigt, at der fremover sker en bedre beskyttelse af væsentlige havområder i Nordsøen og i Østersøen omkring Bornholm, foruden de havstrategiområder, der allerede er udpeget. Det er dog en kendsgerning, at økosystemerne i alle indre danske farvande er under pres, og meget langt fra at være i *god økologisk tilstand*. Med forslagene til de nye havstrategiområderne bliver de indre danske farvande desværre ikke yderligere beskyttede.

Kommunerne opfordrer derfor til, at Regeringen arbejder mere ambitiøst med yderligere beskyttelse af havmiljøet ud for de danske kyster, herunder med en geografisk spredning, der tilgodeser de regionale forskelle så havmiljøet beskyttes bedst muligt i hele Danmark /9/.

I DCE's rapport *Regional havplanlægning i det vestlige Kattegat*ⁱ, er der på side 108 og i figur 9.4 givet konkrete eksempler på, hvordan der lokalt kan udlægges marine referenceområder og/eller havstrategiområder, hvor en streng naturbeskyttelse indarbejdes i den relevante lovgivning. For kommunerne i det vestlige Kattegat er det dog ikke afgørende, præcist *hvor* de nye beskyttede områder bliver placeret. Det er mere vigtigt *at* der prioriteres en højere beskyttelse af havmiljøet i de indre danske farvande, og at nye udpegninger hviler på et solidt fagligt grundlag, ligesom det er tilfældet med de områder, der senest har været i høring i forbindelse med Havstrategi II. Det er væsentligt for kommunerne, at en mere ambitiøs beskyttelse af flere danske havområder forventeligt vil medføre sundere økosystemer, en højere biodiversitet og større robusthed overfor klimaforandringer.

Netop disse parametre er samtidig af afgørende betydning for en stor del af det vækstpotentiale, der findes indenfor turisme, bosætning og rekreative aktiviteter. **Kommunerne påpeger derfor, at der *alene* ud fra en samfundsøkonomisk betragtning vil være væsentlige argumenter for at beskytte større dele af havets natur. Hertil kommer ønsket om at beskytte naturen alene for naturens skyld /10/.** I den nuværende situation er f.eks. fiskebestandene så små, at der stort set ikke findes et erhvervmæssigt fiskeri i det vestlige Kattegat, når der ses bort fra jomfruhummerfiskeriet med bundtrawl og områder med muslingeskrab. Begge fiskerimetoder forårsager i øvrigt voldsomme forstyrrelser og miljøforringelser på havbunden. I dag er der således ikke væsentlige hensyn til eksisterende erhvervsfiskeri, som skal imødekommes ved en udvidet naturbeskyttelse i havområderne. Som eksempel på det sparsomme erhvervsfiskeri er figur 4.1 fra DCE's rapportⁱ medtaget nedenfor (Figur 2). Figuren viser, at landinger af torsk i Kattegat er styrtdykket indenfor de seneste 25 år, som en indikator på et kollaps af torskebestanden og et økosystem helt ude af balance.

På baggrund af den sårbare situation, som det danske havmiljø befinder sig i, vil kommunerne derfor opfordre til, at Søfartsstyrelsen tillægger miljøhensynet større vægt i den endelige Havplan, inden styrelsen planlægger for en udvidelse af ressourceudnyttelsen i havet, for eksempel i forbindelse med udlæg til arealer til etablering af nye akvakulturanlæg /11/. Kommunernes argumentation vedrørende udviklingszoner for skaldyr (Ak og Ao) og havbrug (Ah) ses i afsnit 3.1 på side 7.

Figur 2. Landinger af torsk fra Kattegat 1996-2019, Danmarks Statistik. Kilde: DCE-rapportⁱ "Regional havplanlægning i det vestlige Kattegat".

3 Bemærkninger til specifikke zonetyper i Havplanen

3.1 Akvakultur

3.1.1 Udviklingszoner til muslinger og østers (Ak og Ao)

I det vestlige Kattegat er flere zoner udlagt til udviklingszoner for akvakulturproduktion af muslinger og østers, både i form af dyrkning i vandsøjlen (Ao) og ved anlæggelse af kulturbanker og omplantning af disse (Ak). Det gælder i Mariager Fjord, i store dele af Aarhus Bugt og tilgrænsende vige, i Horsens Fjord samt syd for denne.

Produktion og efterfølgende høst af skaldyr kan både virke som et rent kommercielt foretagende, men har også potentiale til at fungere som et marint virkemiddel i bestræbelserne på at reducere indholdet af næringsstoffer i de indre danske farvande. Uanset formålet med produktionen, så vil denne form for akvakultur (Ao) lægge beslag på områder i havet, hvor der i dag kan foregå andre aktiviteter. Udnyttelse af arealudlæggene i disse udviklingszoner har dermed potentiale til at skabe konflikter mellem interesser på land og på havet.

Som eksempel er anlæg med produktion af muslinger i vandsøjlen op mod 20 hektar store⁶, og de vil derfor både visuelt og pladmæssigt kunne komme i konflikt med eksisterende interesser i områderne. Det drejer sig for eksempel om udsigt fra landsiden og mulighed for fri bevægelighed ved sejlsads, fiskeri og lignende aktiviteter på havet.

Erfaringen med storskala-produktion af muslinger er stadig begrænset til udviklingsforsøg i Limfjorden⁶ og enkelte andre steder, hvorfor der ikke foreligger konkret viden om mulighederne for dyrkning i de udpegede områder i det vestlige Kattegat inkl. fjorde og vige, hvor bund-, vind- og strømforhold er anderledes end på forsøgslokaliteterne. Ved en evt. etablering af kulturbanker og omplantning af disse, gælder desuden det

forhold, at muslingerne skal høstes med muslingeskraber. Dermed vil havbunden blive væsentligt negativt påvirket i de områder, hvor produktionen finder sted, hvilket kan påvirke miljøkvaliteten i de kystnære havområder.

Dybdeudbredelsen for ålegræs anvendes som en nøgleindikator for miljøtilstanden i vandområde-planerne. Muslingeskraab kan forårsage fysisk ødelæggelse af havbunden, og produktion af skaldyr i vandsøjlen kan bortskygge ålegræsbestande eller hindre den re-kolonisering, som ellers ville være en konsekvens af øvrige miljøtiltag, som blandt andet reduktion af næringsstoffer i vandet. **Kommunerne finder det derfor væsentligt at påpege, at der for flere udviklingszoner til produktion af skaldyr (Ak og Ao) er overlap med områder, hvor ålegræs naturligt vil kunne vokse.** Som svar på dette forhold har Søfartsstyrelsen i en mail redegjort for, at udviklingszonerne Ao og Ak omfatter arealer med vanddybder større end 4 meter, og som i dag karakteriseres som produktionsområde for skaldyr. Det er dog et faktum, at der i adskillige indre danske farvande kan forventes udbredelse af ålegræs på dybder større end 4 meter⁷. For eksempel er der i Horsens Fjord og Kalø Vig referenceværdier for ålegræssets dybdeudbredelse på henholdsvis 8 og 9,5 meter. Produktion i vandsøjlen (Ao) såvel som i kulturbanker (Ak) kan have negative påvirkninger for udbredelsen og udviklingen af ålegræsbestande. Udover at fungere som væsentlige habitater for havmiljøet, så har ålegræs-bede også den egenskab, at de kan bidrage til lagring af kulstof i havbunden. Sunde ålegræsbestande kan derfor spille en væsentlig rolle i bestræbelserne på at reducere CO₂-udledningen, se også afsnit 2.3 om Klimaforandringer. **Derfor opfordrer kommunerne til, at udviklingszonerne (Ak og Ao) tilpasses de lokale forhold, så der alene udlægges udviklingszoner på vanddybder, hvor skaldyrsproduktionen ikke får negative konsekvenser for ålegræssets udbredelse, begrænse muligheden for re-kolonisering af nye ålegræsbestande, og risikerer at hindre opfyldelse af miljømålsloven /12/.**

Det fremgår af redegørelsen for Havplanen, at en eventuel fremtidig udnyttelse af udviklingszonen (Ak og Ao) vil skulle forholde sig til sektorlovgivningen på området. Det forventes derfor, at alle spørgsmål vedrørende eventuelle påvirkninger af miljøtilstanden og havmiljøets generelle integritet, vil kunne behandles ved myndighedsarbejdet i den relevante sektorlovgivning. Det fremgår derimod ikke af hverken Havplan eller relevant sektorlovgivning, hvordan arealudlæggene kan disponeres og eventuelt fordeles mellem kommercielle ansøgere til fremtidig produktion af skaldyr. **I forbindelse med kystnær produktion af skaldyr er det afgørende for kommunerne at have direkte indflydelse på denne planlægning, så den ikke strider mod de interesser, kommunerne har i samspillet mellem land og hav /13/.**

Det er flere steder meget store kystnære arealer, der er disponeret til udviklingszoner, men det fremgår ikke af Havplanen hvilken instans, der har kompetence og myndighed til at afgøre, hvor mange og hvor store anlæg et disponeret areal kan indeholde. Som eksempel er Aarhus Bugt og tilgrænsende vige et af det vestlige Kattøgats absolutte hotspots for friluftsliv på vandsiden, samtidig med, at der langs hele bugten er massiv bosætning med udsyn over havet. I sådan et område er det uhensigtsmæssigt at placere mange, store og synlige anlæg (Ao), fordi anlæggene vil være et nyt element i landskabet, som vil kunne påvirke mange menneskers dagligdag og rekreative aktiviteter. Her vil værdien af en eventuel muslingeproduktion sandsynligvis ikke kunne opveje de samfundsøkonomiske værditab, man kan forvente på landsiden som følge af en udnyttelse af arealudlæggene².

Endelig er der udpeget områder til muslingeopdræt tæt på større byer og havne, herunder ud for Aarhus og Horsens. Ved de større byer er der både udledning af rensed spildevand og overløb fra fælleskloakerede områder, hvor der lejlighedsvis er risiko for forekomster af e-coli, novivirus m.m. Disse risici er ikke foreneligt med muslingeopdræt til et konsum-produkt. **Kommunerne foreslår derfor, at der udlægges en buffer på mindst 1.000 meter omkring havne, større byer og bugtrør, hvor der ikke kan planlægges for muslingeopdræt (Ak og Ao) /14/.**

3.1.2 Udviklingszoner for Havbrug (Ah)

Havbrug til produktion af fisk kan have store negative konsekvenser for havmiljøet i form af udledninger af næringsstoffer og medicinrester, havluse-angreb på vilde fiskebestande samt udslip af ikke-hjemmehørende fiskearter. Herudover vil nye havbrug lægge beslag på arealer på havet, som i dag kan bruges til andre formål. Samtidig vil der for de fleste havbrug være en synlig visuel påvirkning, fordi anlæggene vil kunne fremstå meget dominerende på havoverfladen.

I dag har flere af de ni kommuner erfaringer med konsekvenserne af havbrug, herunder specielt Horsens og Hedensted Kommuner, som har aktive havbrug beliggende ud for deres kyster. Jf. redegørelsen til Havplanen er der, udover de eksisterende anlæg, medtaget arealudlæg for de havbrug, som for tiden er under myndighedsbehandling i Miljøstyrelsen.

Det er kommunernes holdning, at havbrug har så store negative påvirkninger på havmiljøet og samtidig skaber så væsentlige konflikter i samspillet mellem land og hav, at der ikke skal planlægges for flere havbrug i det vestlige Kattegat end de allerede eksisterende, aktive havbrug. Flere af de ni kommuner har således tidligere kontaktet Miljøministeriet med indsigelser mod den hidtidige planlægning for flere omfattende havbrug i området.

På den baggrund vil kommunerne opfordre til, at styrelsen fremmer Havplanens miljøvurderings scenarie 2, som er opgivet på side 163. I dette scenarie meddeles der ikke tilladelser til nye havbrug, mens de eksisterende havbrug kan fortsætte under forudsætning af, at de kan overholde alle gældende miljøregler indenfor sektorlovgivningen på området. Scenarie 2 vil føre til en status quo i antallet af havbrug eller en mindre reduktion, som følge af udfordringer med at opnå fornyede miljøgodkendelser til produktionen i anlæggene. **Derfor foreslår kommunerne, at arealudlæggene til ikke-etablerede havbrug i Havplanen fjernes, så der skabes et reelt billede af produktionsmulighederne på havet /15/.** Dette kan for eksempel gøres i form af tillæg til Havplanen i takt med, at udviklingszonerne ikke udnyttes eller at sektorlovgivningen justerer den tidligere påtænkte udbygning af havbrugssektoren.

Kommunerne har noteret sig, at denne holdning er i god tråd med Regeringens holdning til havbrug, da det fremgår af Havplan-redegørelsen, at ”Regeringen ønsker ikke flere og større havbrug i Danmark”⁸.

3.2 Større arealudlæg

Kommunerne vurderer, at der tilsyneladende er stor forskel på, hvornår et givent udlæg til et projekt medtages i Havplanen i forhold til hvor tæt projektet er på gennemførelse. Således er landindvindingsprojektet ved Holmene medtaget på trods af, at der hverken er gennemført VVM eller foretaget miljøvurdering af planlægningen, mens større udvidelser af havne ikke har udlæg i Havplanen. Kommunerne anerkender princippet i at friholde et større havområde for permanente aktiviteter og anlæg for at sikre mulighed til f.eks. anlæg af større infrastrukturer (Ib). **Kommunerne er bekymrede for den uensartethed, hvormed udlæg til større infrastrukturprojekter og landindvindingsprojekter er medtaget i forslaget til Havplanen /16/.**

3.2.1 Land-hensynet kompromitteres

I Havplanen er der medtaget udlæg til en eventuel kommende Kattegatforbindelse (Ib5). Udlæg til store infrastruktur-projekter påvirker mange borgere i de berørte kommuner, som kan opleve usikkerhed og utryghed for konsekvenserne af store anlægsprojekter. Kommunernes planlægning langs kysten er ligeledes

afhængig af valg af linjeføringer for en kommende forbindelse. I Havplanen er arealudlægget for Kattegatforbindelsen meget stort, og omfatter også større områder end de linjeføringer, som der pt. gennemføres forundersøgelse for. **Af hensyn til borgernes behov for afklaring, og kommunernes nødvendige planlægning opfordrer kommunerne derfor til, at arealudlægget i Havplanen indsnævres og kvalificeres så snart det teknisk og procesmæssigt er muligt /17/.**

3.2.2 Landindvinding på havet

De ni østjyske kystkommuner har som sådan ingen umiddelbar interesse i udviklingsprojektet ved Holmene (L). Kommunerne har dog en bemærkning til Havplanens zone-kategori for projektets.

Redegørelsen for “udviklingszoner” beskriver, at zonerne ”..bidrager til at skabe udvikling og vækst for erhvervslivet samt bidrager væsentligt til samfundsøkonomien.” samt at ”zonerne blandt andet indeholder landindvinding af væsentlig samfundsmæssig betydning”. **Kommunerne vurderer, at et projekt med udvidelse af havnearealer hører ind under kategorien ”Udviklingszoner”, både ud fra redegørelsens ordlyd og ud fra den generelle betragtning, at en havneudvidelse alt andet lige må betragtes som et udviklingsprojekt på mange planer.** De andre kategorier i “udviklingszoner” har da også en vis karakter af udvikling (modsat de andre zone-kategorier); Der skal udvikles energi, erhverv i form af akvakultur, infrastrukturprojekter og råstofindvinding m.m.

Redegørelsen for “særlige anvendelseszoner” har alle en karakter af permanente, større, internationale afhængigheder og sikkerheder, herunder luftrumssikkerhed, rør- og kabelføringer mv. Kommunerne mener, at denne zone-kategori kan betragtes som *beskyttelse af tekniske anlæg*. **Kommunerne mener, at udlægget til landindvinding ved Holmene (L) ligger i en forkert zone-kategori, og at dette og tilsvarende landindvindingsprojekter bør registreres i en kategori under “udviklingszoner” /18/.**

3.2.3 Uensartethed i medtagelse af udlæg i Havplanen

Kommunerne finder det problematisk, at der er en stor uensartethed i de medtagne typer udlæg, der vedrører større infrastrukturanlæg (Ib) og landindvinding.

Det er svært at finde en ensartethed for, hvornår et infrastrukturprojekt kan gøre sig gældende i Havplanen. Som nævnt ovenfor, bemærker kommunerne, at forbindelsen over Vejle Fjord (Ib4) er et meget veldefineret udlæg, hvorimod Kattegatforbindelsen (Ib5) er et meget omfattende brutto-udlæg set i relation til et eventuel endeligt bro-tracé.

Det er ligeledes svært at finde en ensartethed for, hvornår et landindvindingsprojekt medtages i Havplanen. Eksempelvis er landindvindingsprojektet ved Holmene medtaget, mens andre landindvindingsprojekter ikke er medtaget, herunder er et tilsvarende projekt for udvidelse af Aarhus Havn ikke medtaget.

Kommunerne opfordrer Søfartsstyrelsen til at inddrage sammenlignelige projekter fra hele landet i Havplanen, så der sikres en ensartethed /19/.

3.3 Generel anvendelseszone (G)

Den generelle anvendelseszone (G) fremstår i udkastet til Havplanen som en zone, der er udlagt i områder, hvor der ikke har været mulighed for at prioritere andre zoner. Den er typisk beliggende helt kystnært og med en udstrækning indtil den rammer andre prioriterede zoner i Havplanen. Der er ingen konsekvent udstrækning af zonen – hverken i størrelser og udstrækninger, som nogle steder blot strækker sig få hundrede meter ud i havet, mens den andre steder rækker mange kilometer ud i havet.

Dermed efterlades et indtryk af, at den generelle zone (G) er en restmængde-zone, som er opfundet til de arealer, hvor der ikke har været muligheder for- eller er taget initiativ til at prioritere andre zoner. Det er kommunernes holdning, at en generel anvendelseszone (G) som udgangspunkt kan være en udmærket arealdisponering, ikke mindst i de kystnære områder med mange interesser og aktiviteter i samspillet mellem hav og land. **Kommunerne er dog af den opfattelse, at en sådan zone bør defineres ud fra ensartede og gennemskuelige parametre og på grundlag af konsekvente prioriteringer for det pågældende område /20/.** Da zonen oftest er beliggende helt kystnært, er det samtidig en zone, der i en kommunal planmæssig ramme har stor betydning. Kommunerne og kystdirektoratet har på landsiden netop stor erfaring med at balancere de komplekse hensyn i forbindelse med planlægningen fra kystlinjen og ind i landet. Både strandbeskyttelseslinjen og kystnærhedszonen er omfattet af restriktiv lovgivning, som sætter klare rammer for hvad der kan tillades i zonerne. Kommunerne fremstiller et forslag til en *havvendt kystnærhedszone i afsnit 4.1.1.*

Kommunerne har oftest stor interesse i potentielle aktiviteter og anlæg i den generelle anvendelseszone (G), og har samtidig det største kendskab til hensyn, interesser og potentielle konflikter i et givent kystnært landområde. I mange kommuner bruges samspillet mellem land og hav/fjord allerede som et landskabsselement, der konkret prioriteres og vurderes ud fra planlægningsmæssige sammenhænge. ”Bevaringsværdige landskaber” og ”Større sammenhængende landskaber” er således en *national interesse* på linje med naturbeskyttelse, bevaringsværdige bygninger og kystnærhedszonen, og der planlægges herfor. Derfor vil det også være hensigtsmæssigt, hvis kommunerne fremover gives mulighed for at få indflydelse på de aktiviteter og anlæg, der i Havplanen planlægges for i en rimelig afstand fra kysten, og efter en nærmere defineret skala. Relevante eksempler er placering af muslingeproduktion, havbrug, havmøller, husbåde og vandscooter-sejls m.v.

På baggrund af ovenstående, vil kommunerne derfor foreslå, at der arbejdes for en mere veldefineret afgrænsning af den generelle zone (G), og at man i praksis udvikler den som en zone, hvor kommunerne har planlægningsmæssig indflydelse og kompetence, sådan som det også er tilfældet med den landvendte kystnærhedszone /21/.

4 Samspillet mellem land og hav

I forslaget til Havplanen har kommunerne svært ved at genfinde Havplanlovens formålparagraf; I loven beskrives det i § 1, stk. 2 pkt. 3, at *“loven har til formål at tage hensyn til samspillet mellem land og hav”*.

Kommunernes kystnære arbejdspladser er mange, og ligger blandt andet inden for rekreation og turisme. Mange funktioner er afhængige af rent havvand, godt havmiljø, tilstedeværelsen af ålegræs, stenrev og udsigter, der ikke skæmmes af produktionsanlæg og andre erhvervsaktiviteter.

DCE-rapporten tydeliggør, at rekreation og turisme har samme økonomiske vigtighed som flere havplansrelevante erhvervsaktiviteter *tilsammen*. Kommunerne anerkender, at det kan være vanskeligere at opgøre samfundsøkonomiske effekter af turisme og befolkningens rekreative muligheder sammenlignet med

de økonomiske effekter af eksempelvis fiskeri, havbrug eller råstofindvinding, hvor landinger, produktionsdata, tilladelser mv. er med til at danne et overblik. Ikke desto mindre forsøger kommunerne at planlægge fysisk for netop turisme og rekreative muligheder *på land*. **Kommunerne opfordrer derfor til, at der i Havplanen bør være en parallel hensyntagen til og planlægning for flere økonomisk forhold, herunder turisme og rekreative muligheder på det åbne hav, kystnært til havs samt kystnært på land, på samme måde som der i Havplanen planlægges for andre erhvervsmæssige aktiviteter /22/.**

4.1.1 Forslag: Kystnærhedszone

Et af grebene i kommunernes planlægning er at fastholde kysten og baglandet til kysten som sådan; et kystlandskab, der er værd at bevare. Foruden at større sammenhængende landskaber er en national interesse, der varetages i Planloven, og af Kommunerne i kommuneplanlægningen, så er kystlandskabet i sig selv beskyttet af Planlovens⁹ *kystnærhedszone*. Således skal der på land, ved al planlægning tages hensyn til kysten i en afstand på tre kilometer fra vandkanten. Inden for denne såkaldte kystnærhedszone har kommunerne kun mulighed for at planlægge “for bebyggelse og anlæg, der er afhængige af kystnærhed”. Som kystkommuner giver dette nogle planlægningsmæssige rammer, hvor større eller mindre andele af en kommune som udgangspunkt, ikke indgår i planlægning for byggeri og anlæg.

For at sikre, at et tilsvarende hensyn tages fra vandkanten og ud på havet, foreslår kommunerne, at Planlovens kystnærhedszone udvides, så der gælder en tilsvarende *havvendt kystnærhedszone* fra vandkanten i en afstand svarende til den landvendte kystnærhedszone, hvor der kun bør planlægges for anlæg og aktiviteter med afhængighed af kystnærhed /23/. Kommunerne mener, at der med fordel kan prioriteres en sådan *havvendt kystnærhedszone*, hvor hensynet til samspillet mellem land og hav er en afgørende parameter for, hvilke aktiviteter og anlæg der kan tillades.

Ved at indføre en sådan zone, tages der hensyn til kysten og kystlandskabet både fra landsiden og fra havsiden. Dette forslag skal ses som et supplement til mere ensartede generelle anvendelseszoner (G) (jf. bemærkninger i afsnit 3.3 på side 11), og ikke som erstatning.

Det er vigtigt for kommunerne at få indflydelse på, hvad der sker ud for kysten, for eksempel inden for den foreslåede *havvendte kystnærhedszone*. Det er kvaliteten og anvendelsen af netop denne zone, som bæredygtig turisme, rekreative aktiviteter og friluftsliv er fuldstændig afhængig af. Koblingen mellem land og vand er særlig vigtig, men også særligt sårbar i denne helt kystnære del af havet.

Det efterspurgte behov for at sikre en bedre forvaltning i samspillet mellem land og hav er ikke ny i en planlægningsmæssig sammenhæng. Det daværende Miljø- og Energiministerium har således tidligere redegjort for perspektiverne i arbejdet med en *integreret kystzoneforvaltning*¹⁰. I rapporterne fra dette arbejde er der meget brugbar viden og paralleller til nærværende forslag om en *havvendt kystnærhedszone*, der forvaltningsmæssigt kan understøtte behovet for et bedre samspil mellem hav og land.

Kommunerne opfordrer til, at en *havvendt kystnærhedszone* indarbejdes i lovgivningen hurtigst muligt, så den kan implementeres i Danmarks Havplan /24/.

5 Bemærkninger til konkrete områder

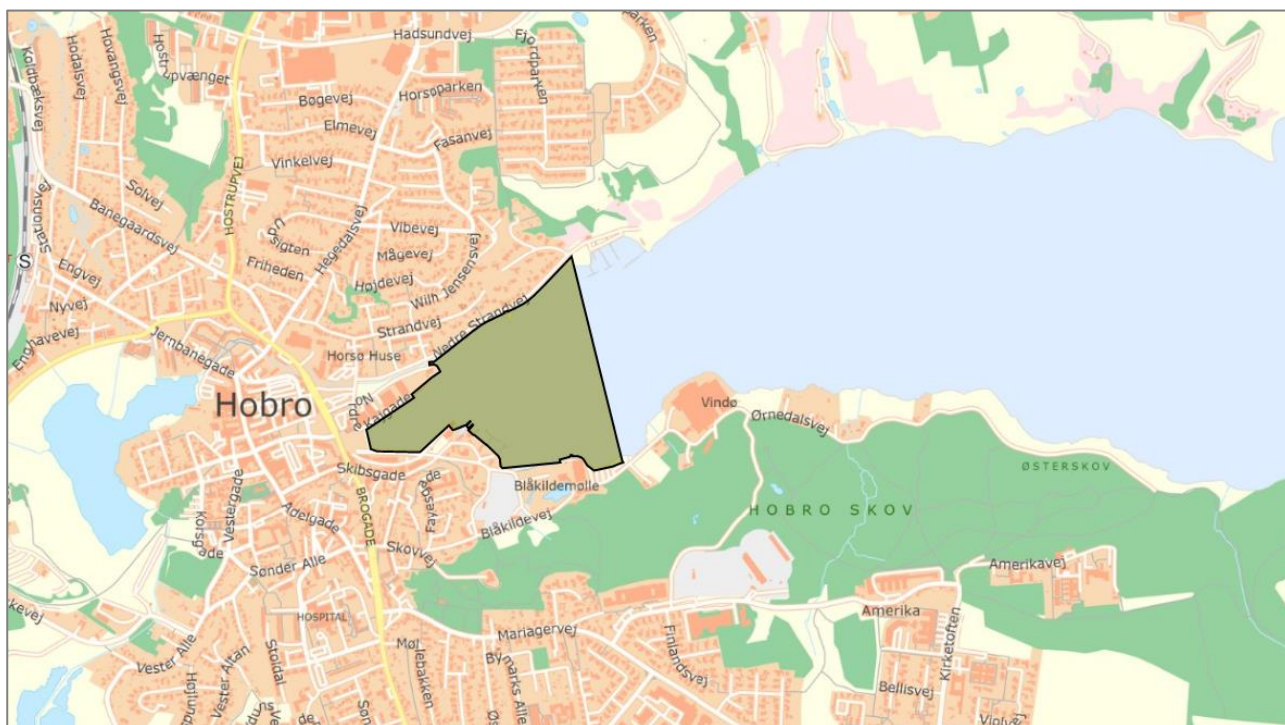
5.1 Mariagerfjord Kommune

Den inderste del af Mariager Fjord er udpeget som natur og miljøbeskyttelsesområde N12, på baggrund af en fredning på området, se Figur 3.

Hobro Havn er en aktiv erhvervs- og fritidshavn, og udpegningen i Havplanen er derfor modstridende med havnens funktion. Der er samtidig flere byudviklingsprojekter i forbindelse med havnen, der har afgørende betydning for Hobros byudvikling.

Mariagerfjord Kommune ønsker på den baggrund, at udpegningen af den inderste del af fjorden, N12 ændres til generel anvendelseszone (G). Området, der ønskes ændret til generel anvendelse, er markeret med grønt på nedenstående kort. Der er alene tale om den del af Hobro Havn, der ligger inden for den lokalplanlagte byzone.

Alternativt, hvis det foreslåede område ikke ændres til generel anvendelseszone, ønsker Mariagerfjord Kommune, at det fremgår af Havplanen, at Havplanen ikke forhindrer udvikling og anvendelse af Hobro Havn som aktiv erhvervs- og fritidshavn.

Figur 3. Havplanens N12 i Hobro Havn.

5.2 Randers Kommune

Det er Randers Kommunes holdning, at havbrug har unødvendige negative påvirkninger på havmiljøet, da fisk i stedet under kontrollerede forhold kan opdrættes på land. **Det er derfor Randers Kommunes ønske, at der ikke udlægges areal i havplanen til nye havbrug.**

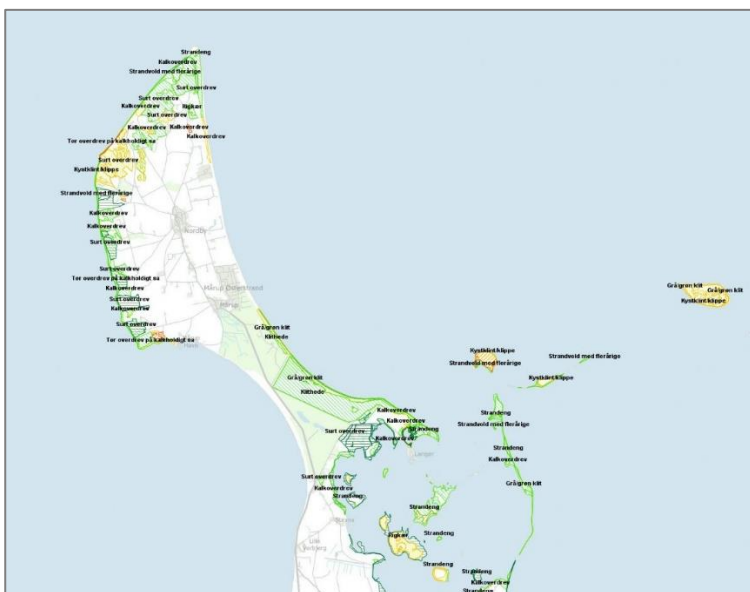
5.3 Syddjurs Kommune

Knebel Vig og Kalø Vig er indelukkede farvande med ringe vandudskiftning. I begge farvande er miljøtilstanden ringe på trods af mange års indsats for at mindske udledningen af næringsstoffer fra rensningsanlæg og landbruget. **Syddjurs Kommune foreslår derfor at begge farvande fritages for muslingefangst med bundskrab og fiskeri med bundtrawl (udlæg Ak6 i Knebel Vig og Kalø Vig; udlæg Ao65 i Knebel Vig og Kalø Vig), der har en ødelæggende virkning på det marine miljø.**

I Syddjurs Kommune er der store naturbeskyttelsesinteresser langs kysten af Kattegat i form af § 3-beskyttede arealer, store landskabsfredninger og Nationalpark Mols Bjerge. Ved Kobberhage findes desuden et Natura 2000-område, der kun er delvis beskyttet. Syddjurs Kommune ønsker derfor en samlet beskyttelse af det kystnære farvand ud for Djurslands østkyst fra øen Hjelm til Rugårde, der rummer en enorm biologisk mangfoldighed og en særlig bundtopografi. **Kommunen ser gerne, at det undersøges, om området kan komme i spil som Danmarks første marine naturnationalpark.** Senere på året vil kommunen rette en formel henvendelse til relevante myndigheder om disse planer.

5.4 Samsø Kommune

En mulig Kattegatforbindelse lægger beslag på et meget stort havområde i en mindst 10-årig periode i Havplanen. Især undres det at Nordsamsø er overlappende med en mulig Kattegatforbindelse, da den nordlige del af øen er kortlagt som habitatnatur, se Figur 4, hvor både Nordby bakker samt Stavns fjord er udpeget som Natura-2000 områder N58 og N55. **Samsø Kommune ønsker derfor, at der bliver mulighed for at ændre II5-udlæggets udbredelse og tidsramme i takt med beslutningsprocessen.**

Figur 4. Samsø Kommune: Overblik over habitatnatur på den nordlige del af Samsø. Kilde: [MiljøGIS](#), [Natura 2000](#).

5.5 Aarhus Kommune

Udviklingszonerne Ak6 og Ao63 for produktion af muslinger og østers medtager de indre dele af Aarhus Havn. Aarhus Havn er en erhvervshavn med tæt trafik, hyppig uddybning af hensyn til skibstrafikken, stor byggeaktivitet, flere risikovirkomheder og med udløb fra Aarhus Å, hvorfra der ved store nedbørshændelser sker overløb fra rensningsanlæggene. På den baggrund er det helt urealistisk, at arealerne inde i havnen vil kunne bruges til kommerciel produktion af muslinger. **Det foreslås derfor, at arealerne i Aarhus Havn (Ak6 og Ao63) ikke medtages som udviklingszoner for skaldyrsproduktion.**

Aarhus Kommunes største rensningsanlæg er beliggende ved Aarhus Havn og har via et bugtrør udløb til Aarhus Bugt. Bugtrøret udleder yderligere overløb fra den endnu fælleskloakerede midtby. Udledningen sker i et område, som i Havplanen er udlagt til udviklingszone for muslinger og østers (Ak6 og A063). Det rensede spildevand og overløb vurderes ikke at være af en kvalitet, som muliggør produktion af muslinger og østers i en større radius af udledningspunktet fra bugtrøret. Ved større nedbørshændelser eller ved driftsforstyrrelser på rensningsanlægget kan det udledte vand samt eventuelle overløb desuden være af så dårlig kvalitet, at det er forbundet med direkte sundhedsfare at benytte eventuelle muslinger og østers til konsum. **På den baggrund anbefales det, at man ved udlæg af udviklingszoner til produktion af muslinger og østers tager hensyn til bysamfundenes behov for at udlede rensset spildevand og eksisterende overløb af urensset spildevand.** Dette kan gøres ved at friholde en bufferzone på f.eks. 1-3 km omkring kendte udledningspunkter fra renseanlæg og regnbetingede overløb fra byernes fællessystemer, samt planlagte kommende udløb for renseanlæg. Udløb fra renseanlæg og overløb er at betragte som kritisk infrastruktur for mange bysamfund beliggende ud til kysten. I en samfundsøkonomisk kontekst er det derfor meget uhensigtsmæssigt at planlægge for produktion af skaldyr til konsum i et større område, hvor kontaminering med spildevand vil forhindre muligheden for afsætning af produktionen. Produktionsværdien for et eventuel skaldyrsanlæg vil være minimal i forhold til de investeringer det vil kræve, hvis udledningen fra renseanlæggene i et fremtidigt scenarie skal tage højde for produktionen af skaldyr.

5.6 Horsens Kommune

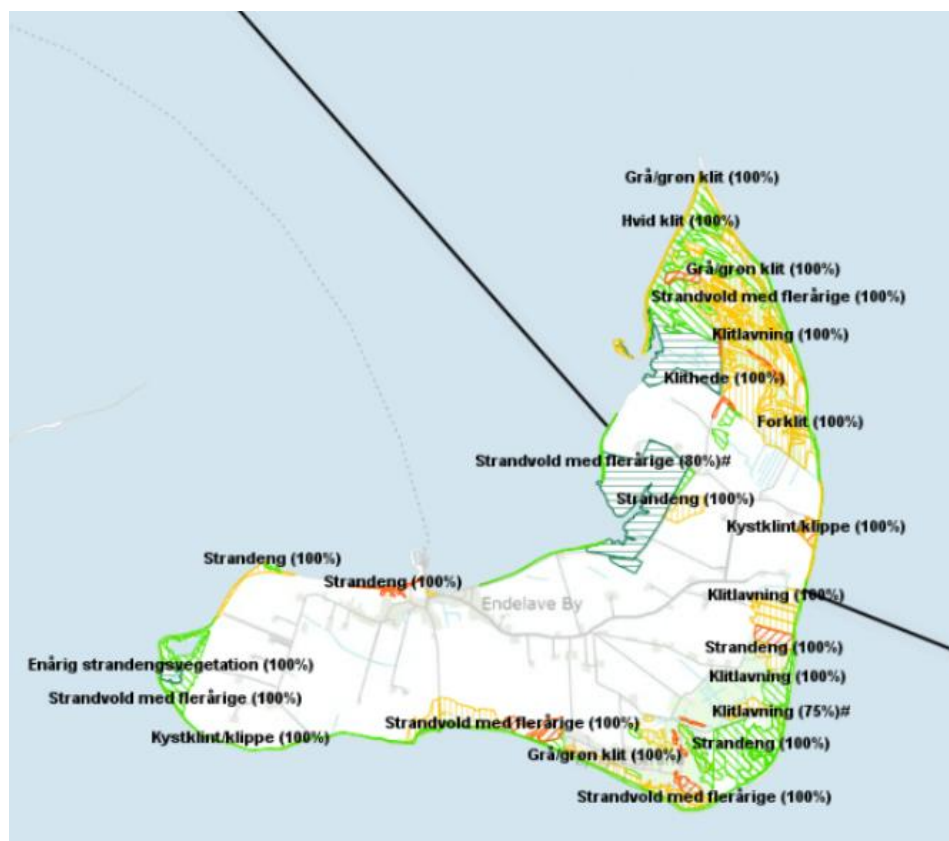
Muslingefiskeri er jf. BEK nr. 1258 af 27/11/2019 (Bekendtgørelse om regulering af fiskeri efter muslinger og østers) generelt forbudt i den inderste del af Horsens Fjord, svarende til arealet vest for den blå nord-syd-orienterede linje på Figur 5 samt nord for linjen mellem Brakør og Alrøs nordligste punkt, Strevelshoved.

Da høst fra kultur- og omplantningsbanker (Ak) antages at skulle ske vha. muslingeskraber, vurderes udpegningen Ak at være uforenelig med arealer, hvor muslingefiskeri er forbudt og udpegningen bør respektere de lovbestemte forbudszoner. **Horsens Kommune foreslår, at udlægget Ak3 justeres, så udformningen ikke overlapper med lovbestemte forbudszoner for aktiviteten.**

Figur 5. Forbudszone for muslingefiskeri i den inderste del af Horsens Fjord, svarende til arealet vest for den blå nord-sydorienterede linje samt nord for linjen mellem Brakør og Alrøs nordligste punkt, Strelshoved. Kilde: <https://kartor.eniro.se/> © OpenStreetMap contributors. Karttakeskus. Lantmäteriet/OptiWay AB

Horsens Kommune undres over, at udlægget til Kattegatforbindelsen er overlappende med den nordligste del af Endelave. Vi er ikke orienteret om eventuelle overvejelser om at lade forbindelsen krydse Endelave. Det bemærkes i den forbindelse, at Endelave indgår i Natura 2000-netværket og at store dele af øen, herunder hele den nordlige del af øen er kortlagt som habitatnatur, se Figur 6. **Kommunen anmoder derfor om, at udlægget justeres, så Endelave ikke indgår i udlægget Ib5, en mulig Kattegatforbindelse.**

Figur 6. Endelave med kortlagt habitatnatur © SDFE, © Danmarks Miljøportal.

6 Referencer

- ¹ LBK nr. 400 af 06/04/2020 – Bekendtgørelse af lov om maritim fysisk planlægning (Havplanloven)
- ² Riemann B, Abay AT, Ankjærø, T, Bruhn A, Dahl K, Galatius A, Göke C, Hasler B, Jimenez ER, Kaae BC, Olafsson AS, Petersen IK, Rasmussen MB, Termansen M & Zandersen M 2020. Regional havplan-lægning i det vestlige Kattegat – natur-, erhvervs- og samfundsmæssige forhold og scenarier. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 136 s. - Videnskabelig rapport nr. 403 <https://dce2.au.dk/pub/SR403.pdf>
- ³ Vandområdeplaner 2015-2021. Kystvande. Samlet økologisk tilstand.
- ⁴ Dinesen L, Bendtsen J, Canal-Verges P, Hansen JLS, Holmer M, Kaiser B, Lisbjerg D, MacKenzie BR, Markager S, Nissen T, Petersen IK, Petersen JK, Richardson K, Roth E, Støttrup JG, Stæhr PAU, Svendsen JC, Sørensen TK, Wisz MS. 2021. Genopretning af marin biodiversitet og bæredygtig anvendelse af havets resurser. Det danske IPBES samarbejde. Grafisk Værksted, Silkeborg.
- ⁵ Hansen JW & Rytter D 2020. Iltsvind i danske farvande - september-oktober 2020, 22 s., (Rådgivningsnotat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi; Nr. 72.
- ⁶ Bruhn A, Flindt MR, Hasler B, Krause-Jensen D, Larsen MM, Maar M, Petersen JK og Timmermann K. 2020. Marine virkemidler – beskrivelse af virkemidlernes effekter og status for vidensgrundlag. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 126. - Videnskabelig rapport nr. 368 <http://dce2.au.dk/pub/SR368.pdf>
- ⁷ Timmermann K, Christensen JPA, & Erichsen A. 2020. Referenceværdier og grænseværdier for ålegræsdybdegrænser til brug for vandområdeplanerne. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 28 s. - Videnskabelig rapport nr. 390. <http://dce2.au.dk/pub/SR390.pdf>
- ⁸ Havplan-redegørelse. Søfartsstyrelsen, marts 2021.
- ⁹ LBK nr. 1157 af 01/07/2020 – Bekendtgørelse af lov om planlægning (Planloven)
- ¹⁰ [Integreret kystzoneforvaltning \(naturstyrelsen.dk\)](http://naturstyrelsen.dk)